

ESCOLA I FAMÍLIA

JUNTS X L'EDUCACIÓ

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	3
2. OBJECTIUS DEL DOCUMENT	5
3. ALGUNES CONSIDERACIONS	6
3.1. Valors.....	6
3.2. Autoritat i reconeixement	6
3.3. Família i escola: rols competencials	8
4. PRESENTACIÓ DE L'APLICACIÓ INFORMÀTICA "ESCOLA I FAMÍLIA: JUNTS X L'EDUCACIÓ"	10
5. LÍNIES D'INTERVENCIÓ.....	11
5.1. Acollida per a les famílies	11
5.2. Carta de compromís educatiu.....	23
5.3. Informació i comunicació	33
5.4. Participació	48
5.5. Formació per a famílies.	63
6. MARC NORMATIU	76

1. INTRODUCCIÓ

L'educació és un factor clau per al futur d'una societat i ateny tots els agents implicats en l'acte educatiu, però principalment la família i l'escola. Desenvolupar al màxim el talent, les intel·ligències múltiples, les destreses i les actituds de tot l'alumnat és condició per forjar i desenvolupar un projecte de vida singular en un marc de llibertat i, alhora, garantia de progrés d'un país immers en la globalització i en una economia basada en el coneixement.

L'OCDE defineix l'educació de qualitat com aquella que assegura a tots els joves l'adquisició de coneixements, capacitats, destreses i actituds necessàries per esdevenir ciutadans. Així doncs, la qualitat educativa és aquella que assegura bons resultats i altes capacitats professionals per a tot l'alumnat, però també altes capacitats per viure, amb responsabilitat i compromís, en un món canviant i plural. Aquest és també el model educatiu marcat per la Unió Europea¹, un model basat en el coneixement i la competitivitat, però alhora orientat cap a una major cohesió social.

L'educació és, doncs, la porta obligada a la realització personal i al progrés col·lectiu: ..és la clau de les oportunitats per a superar les desigualtats i per a descobrir i aprofitar tots els talents de la societat².

Els estudis i informes que analitzen el sistema educatiu de Catalunya revelen que en els darrers trenta anys s'ha avançat bastant en temes d'equitat, i si bé cal seguir millorant i consolidant el camí recorregut, s'ha d'avançar també en objectius de caràcter qualitatiu. Cal fer possible al mateix temps els objectius d'equitat i d'excel·lència.

Avui, l'èxit educatiu és un repte tan necessari com complex. Mentre la societat exigeix resultats, les institucions tradicionals perden prestigi i capacitat d'influència sobre els nostres joves. Aquesta manca de referents deixa els joves en una situació molt fràgil.

Davant d'aquesta situació, cal reforçar la família com a primer referent educatiu i responsable del creixement i de la formació dels seus fills. És necessari, a més, dur a terme un treball conjunt escola – família que ens permeti una acció coherent i coordinada. En aquest sentit, intensificar la relació entre l'escola i la família constitueix una prioritat del Departament d'Ensenyament.

---

¹ Conferència de Lisboa del 2000 http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_es.htm

² Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. Preàmbul

Malauradament, però, les pressions socials cap a l'escola i una certa desorientació han anat tensant, en alguns casos, les relacions entre la família i els centres educatius. El repte és, doncs, intentar avançar en la proximitat i la confiança. Hem d'aconseguir una comunicació i una relació entre les famílies i els docents que permeti a l'escola explicar què es fa i per què es fa³, i compartir aquells objectius que considerem imprescindibles. Tenim un objectiu comú: l'èxit educatiu dels nostres alumnes.

Tanmateix, no podem considerar les famílies ni els centres educatius de manera descontextualitzada. En aquest sentit, sorgeix la necessitat d'estendre la relació família i escola a contextos més amplis, coordinant l'acció dels diferents agents educatius d'un territori en benefici de tots els nois i noies.

El Departament d'Ensenyament, conscient de la importància de millorar la relació família – escola per aconseguir l'èxit educatiu, i d'acord amb l'objectiu del Pla de Govern de *facilitar i promoure la col·laboració de la família en el seguiment i evolució acadèmica i personal dels seus fills*, posa a l'abast del centres educatius una aplicació informàtica amb orientacions i recursos per facilitar l'aproximació de les famílies i la seva implicació en el procés escolar i educatiu dels seus fills. D'una banda, l'aplicació planteja algunes consideracions a tenir en compte a l'hora d'abordar aquest repte, com ara l'educació en valors, els conceptes d'autoritat i reconeixement, o els rols competencials de l'escola i la família en matèria educativa. D'altra banda, es concreten cinc línies d'intervenció bàsiques que poden facilitar als centres educatius l'aproximació i la implicació de les famílies. Per a cadascuna de les línies d'intervenció es faciliten orientacions i recursos, des d'una triple perspectiva (l'aula, el centre i l'entorn), per afavorir la continuïtat i la coherència de les actuacions que s'hi proposin.

---

³ [Llei 12/2009, del 10 de juliol](#), d'educació. En el seu article 25, "Participació de les famílies en el procés educatiu", reconeix el dret als pares, mares o tutors legals de l'alumnat a rebre informació

2. OBJECTIUS DEL DOCUMENT

El Departament d'Ensenyament, d'acord amb l'objectiu estratègic 2.1. del Pla de Govern, "*Facilitar i promoure la implicació de la família en el seguiment de l'evolució acadèmica i personal de l'alumne*", entenent que l'èxit educatiu depèn també del "*compromís de les famílies en el procés educatiu i de l'estímul i el suport per a fer-lo possible*", i seguint els principis rectors de qualitat, equitat i cohesió de la Llei d'educació"⁴, posa a l'abast dels centres educatius el document *Escola i família* amb els objectius següents:

- 1- Promoure i facilitar la implicació de les famílies en el procés escolar i educatiu dels seus fills i filles.
- 2- Promoure i facilitar la implicació de les famílies en el projecte educatiu del centre i la millora de la convivència.
- 3- Facilitar canals i espais de relació escola i família.
- 4- Promoure i facilitar la participació de les famílies en el funcionament del centre.
- 5- Promoure i facilitar la participació de les famílies a les AMPA.
- 6- Promoure l'escola de pares i mares i altres espais formatius que facilitin i afavoreixin la tasca que suposa l'educació dels fills.
- 7- Impulsar, conjuntament amb les famílies, l'educació en el lleure, l'associacionisme juvenil i el compromís cívic, com eina per a educar en valors i també com a element d'arrelament i cohesió social.

---

⁴ Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. Art.2.3 .f

3. ALGUNES CONSIDERACIONS

3.1. Valors

L'educació és una eina de millora personal i social, orientada a formar éssers complets, amb una dimensió tant intel·lectual com humana i moral, qualificats però també reflexius, capaços d'analitzar l'entorn en què viuen i de comprometre's en la seva millora. Aquesta finalitat educativa xoca frontalment amb la tendència social actual, orientada a cobrir i crear necessitats de realització i benestar personal, forjant el que s'anomena *la cultura del jo*.

Cal reconèixer que algunes pràctiques educatives han ajudat també a la consolidació d'aquesta tendència. La permissivitat excessiva amb què hem educat els nostres fills i alumnes, arribant a confondre en alguns casos els desitjos amb els drets, ha privat els joves dels valors i criteris que, d'una banda, els permetin fer front a la forta influència del consumisme extrem i, de l'altra, dissenyar la seva identitat, qui són i què volen ser, en un marc de responsabilitat i compromís i al marge de les últimes tendències.

Quan el progrés no està guiat o emmarcat en uns valors convivencials, corre el perill de convertir-se en un model d'exclusió, conflicte i deteriorament social. En aquest sentit, educar també ha de ser una manera de guiar els menors perquè cerquin unes maneres i no unes altres, uns valors i no uns altres.

Si definim "valor" com la creença que alguna cosa és bona o dolenta, millor o pitjor que una altra, i ho emmarquem en l'àmbit dels valors ideals, podríem dir que la societat en general, i els joves en particular, estan plens de valors i fins i tot els proclamen: pacifisme, ecologisme, etc. El problema és que per arribar a aquests valors finalistes calen esglaons intermedis, valors personals operatius com serien l'esforç o el compromís. Sense aquests valors instrumentals, els primers no passen de ser una declaració de bones intencions.

3.2. Autoritat i reconeixement

Ens trobem davant d'una societat que té una certa dificultat a marcar límits i criteris clars als menors, de manera que, en molts casos, aconsegueix desorientar-los més que orientar-los.

D'altra banda, cal distingir també entre autoritat i poder. El poder es pot imposar per l'exercici de la força, en canvi l'autoritat està lligada a la legitimitat, a l'excel·lència en les funcions, al testimoniatge, és a dir, a la coherència entre allò que es diu i allò que es fa i requereix el reconeixement de qui la rep. En altres paraules, al rol i al prestigi professional de qui l'exerceix.

Autoritat i lideratge educatiu

Educar és guiar, acompanyar i influir. En aquest sentit la paraula *autoritat* es vincula no només a l'expertesa en la matèria, al testimoniatge o al prestigi, sinó també a la capacitat d'influir sobre els alumnes per millorar el seu aprenentatge, el que s'anomena *lideratge pedagògic*.

A l'hora d'exercir el lideratge pedagògic, cal tenir en compte que aquest actua des de l'asimetria existent entre les persones adultes i els menors, i això comporta mantenir certa distància davant les seves reaccions. Això no vol dir actuar sense diàleg i amb distància emocional, vol dir actuar amb la decisió i la fermesa que requereix el compliment de la responsabilitat educativa.

Quan es parla de manca d'autoritat a l'aula o en el si de les famílies, sovint el que hi ha al darrere és també una manca de criteris clars i coherents per part dels educadors, i el descrèdit consegüent per part dels infants o joves. El lideratge educatiu requereix actuar amb criteris argumentats i límits definits.

A l'hora d'exercir l'autoritat, hauríem de ser capaços també de tenir una actitud afectuosa, comprensiva i dialogant que ens permeti flexibilitzar l'acció depenent de cada cas, però sense dimitir, en cap cas, de la nostra responsabilitat.

Respecte i reconeixement

En el cas dels centres educatius, cada cop es fa més present el poc reconeixement dels alumnes cap als docents. Aquest fet comporta que hi hagi alumnes que considerin irrellevant allò que el professor els està ensenyant, i en conseqüència desaprofitin les classes i baixin el seu rendiment. Aquest fet no és casual, beu de la imatge social que en general es té dels docents, i en particular de la imatge que algunes famílies transmeten als seus fills. Cap alumne es trobarà en disposició d'aprendre d'una persona a qui els seus pares no li reconeixen autoritat. Sovint es qüestiona la labor docent, sense tenir en compte que la docència, com qualsevol altra professió, requereix un perfil professional, uns coneixements, unes habilitats i capacitats que li són pròpies. Això no

eximeix els docents d'assumir responsablement la seva tasca, però cal que entre tots trobem la manera de recuperar el reconeixement i el prestigi professional dels mestres i professors si volem que els alumnes puguin aprendre dins i fora de les aules.

Així mateix, la funció educativa de la família també ha de ser reconeguda i respectada per les altres institucions educatives. El que és important a casa també ha de ser important a l'escola. Cal tenir cura que els valors educatius de les famílies siguin respectats pels docents, altrament només crearíem en l'alumne una desorientació i una frustració que dificultarien el desenvolupament.

Tant els professors com les famílies necessiten recuperar l'autoritat i el prestigi i trencar amb les desconfiances existents. Hem de ser capaços d'estrènyer vincles, compartir pautes i treballar des del respecte i el reconeixement mutus.

3.3. Família i escola: rols competencials

Els centres educatius acosten els alumnes a una realitat més àmplia que els ajuda en el procés de socialització i maduresa. L'escola, com a institució social responsable de l'educació formal, té com a funció atorgar a tots els alumnes les competències i els coneixements necessaris per esdevenir ciutadans qualificats i capaços de conviure amb responsabilitat i compromís en una societat plural.

Per la seva part, la família té dues funcions bàsiques respecte als seus fills: la de proveir-los de mitjans de supervivència (alimentació, habitatge, salut...) i d'un sistema de valors que els faci persones honestes, autònomes, responsables i lliures. Dit en paraules de la legislació vigent, correspon als pares i les mares, o a les persones que en tenen atribuïda la tutela o la guarda d'un infant o jove, la responsabilitat de la seva criança i formació.⁵

Rol de les famílies respecte a l'educació escolar

D'entrada, els pares i mares han de garantir l'assistència diària dels fills al centre escolar⁶ i propiciar l'aprofitament de les activitats educatives que s'hi desenvolupen.

---

⁵ [Llei 14/2010, del 27 de maig](#), dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. Art.37.

⁶ [Llei 14/2010, del 27 de maig](#), dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. Art.158.

Quan l'alumne arriba a l'escola ho fa generalment amb un bagatge educatiu familiar i unes condicions que el situen en una posició concreta davant l'aprenentatge. Cal que les famílies garanteixin que els seus fills assisteixen cada dia a l'escola en condicions d'educabilitat, és a dir, amb una actitud positiva, respectuosa i responsable que els permeti aprofitar de manera òptima els processos d'aprenentatge.

La família també ha de fer el seguiment i l'acompanyament del procés escolar dels fills⁷. No es tracta que la família assumeixi tasques que no li són pròpies, com seria fer o corregir els deures dels seus fills, però sí que pot orientar-los o reforçar els continguts escolars amb les activitats familiars diàries (portant-los a comprar, llegint amb ells abans d'anar a dormir...). La família ha de poder transmetre als fills altes expectatives envers els aprenentatges, i potenciar-los l'autoestima, la capacitat d'autonomia, el valor de l'esforç i la responsabilitat per dur a terme els seus objectius.

D'altra banda, la col·laboració de la família amb l'escola, com a màxima coneixedora de la individualitat dels seus fills, obre un ventall d'oportunitats en els processos escolars que els centres educatius no poden desaproveitar.

Per tot plegat es fa necessari que escola i família treballin plegats en un objectiu comú, l'èxit educatiu. Hem de ser capaços, entre tots, de donar coherència i complementarietat a la tasca educadora. La implicació de les famílies és necessària i els centres educatius n'han de facilitar i garantir les vies d'interacció i cooperació⁸.

---

⁷ [Llei 12/2009, del 10 de juliol](#), d'educació. Art 25.

⁸ [Decret 155/2010](#), de 2 de novembre, de la direcció dels centres educatius públics i del personal directiu professional docent, art 7.

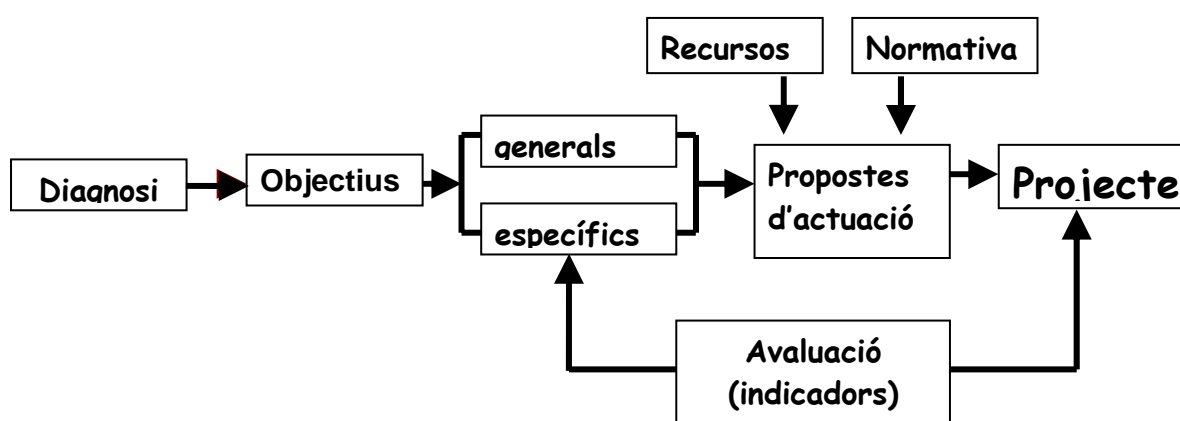
4. PRESENTACIÓ DE L'APLICACIÓ INFORMÀTICA “ESCOLA I FAMÍLIA: JUNTS x L'EDUCACIÓ”

Aquesta eina posa a l'abast dels centres educatius instruments de diagnosi, orientació i recursos per promoure en les famílies la implicació en el procés educatiu dels seus fills i la participació en el funcionament del centre.

Els objectius d'aquesta eina són:

- Facilitar uns instruments de diagnosi que ajudin els centres a detectar la situació de partida, els seus punts forts i febles.
- Facilitar al centre educatiu l'elaboració d'un projecte d'actuacions adaptades a les seves necessitats específiques.
- Crear un banc de coneixement (recursos, formació, experiències, materials, orientacions...) a l'abast dels centres educatius.
- Promoure la cultura avaluativa.
- Detectar i analitzar, per part de l'administració educativa, la situació dels centres i les actuacions que realitzen per promoure la coresponsabilitat, la implicació i la participació de la família en els diferents espais educatius.
- Retroalimentar el sistema i compartir el coneixement.

L'aplicació obeeix a la següent estructura

5. LÍNIES D'INTERVENCIÓ

Promoure l'interès, la coresponsabilitat, la implicació i la participació de la família en els diferents temps i espais educatius dels fills, requereix un plantejament global i una acció coordinada i coherent entre els diferents agents educatius que intervenen en aquests espais.

És per això, que totes les línies d'intervenció que es descriuen a continuació es plantegen des de tres àmbits:

- **Centre.**
- **Aula.**
- **Entorn.**

La continuïtat i coherència entre les diferents accions que es desenvolupin en els tres àmbits han de permetre donar sentit i èxit a cada línia d'intervenció.

5.1. Acollida per a les famílies

Definició d'acollida

L'acollida és el conjunt sistemàtic d'actituds i actuacions que el centre educatiu posa en funcionament per acompanyar els nous membres de la comunitat educativa en la vida i la cultura quotidiana del centre i, alhora, fer-los partícips dels projectes que s'hi desenvolupen.

Introducció

Perquè les famílies participin del projecte educatiu del centre, cal que el puguin sentir com a propi i sentir-se vinculats i part activa des d'un primer moment. En aquest sentit, el centre ha de preveure en el **Pla d'acollida de centre** actuacions específiques per a l'acollida de les famílies. D'altra banda, el mateix Pla també ha de preveure la manera de respondre a les famílies en tots els moments en que s'acosten al centre, de forma que hi hagi una bona relació i entesa.

Els processos d'acollida mereixen una atenció especial perquè, com a primer moment de socialització, poden esdevenir un element clau per a la creació de vincles, per

establir un bon clima relacional i per afavorir la implicació en el centre de tots els seus membres. Per aquest motiu, els protocols d'acollida de centre han de considerar el procés en la seva totalitat i no quedar restringits a un primer contacte o trobada inicial, sinó ser processos graduals i ben seqüenciats en el temps.

Una bona acollida ha d'afavorir i permetre compartir què es fa en el centre, per què es fa i de quina manera, com i quan poden participar les famílies en tot el procés. A més, és un bon moment per conèixer i compartir les expectatives, necessitats, responsabilitats... d'ambdues parts i iniciar els primers compromisos, que poden quedar recollits en la carta de compromís educatiu.

El Departament d'Ensenyament, a més de les orientacions que proposa en aquesta aplicació informàtica, dóna instruccions i orientacions per afavorir el desenvolupament del [centre educatiu acollidor](#) en la normativa d'inici de curs. De la mateixa manera, dedica un tema en el [Projecte de Convivència](#) a desenvolupar l'acollida en els centres educatius.

NORMATIVA DE REFERÈNCIA.

- [Llei 10/2010](#), del 7 de maig, sobre l'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya. (DOGC 5629-14.05.2010)

L'article 8 insta els departaments competents a realitzar les actuacions d'acollida per facilitar la plena integració dels immigrants i retornats.

- [Desenvolupament del centre acollidor](#). Documents per a l'organització i el funcionament dels centres. Departament d'Ensenyament.

Aquest document aporta indicacions sobre l'acollida a les famílies en els centres educatius.

DIAGNOSI

Els centres educatius poden valorar la seva situació respecte a la línia d'intervenció, indicant a cada afirmació o ítem de diagnosi, el grau d'assoliment o acord (gens, poc, bastant, molt). A partir de les seves respostes, l'aplicació Escola i Família genera els punts forts i febles i proposa unes actuacions de millora.

Diagnosi centre

- Tenim sistematitzats els processos d'acollida de les famílies en el Projecte educatiu i en la resta de documents del centre.
- Tenim plantejada l'acollida de les famílies com un procés gradual i ben seqüenciat.
- Preveiem una imatge acollidora del centre (ambients, tracte humà...).
- Fem de les entrevistes inicials per a les famílies un context relacional i de comunicació positiu.
- Sistematitzem els resultats de les entrevistes amb les famílies.
- Elaborem un document d'acollida adequat a cada etapa educativa a la qual s'incorpora l'alumne.
- Fem difusió del web *Família i Escola. Junts x l'Educació* en els processos d'acollida i n'orientem l'ús.
- Utilitzem la carta de compromís educatiu com un document que faciliti l'acolliment de les noves famílies al centre.
- Preveiem actuacions específiques per aquelles famílies que presenten diferents circumstàncies que dificulten la seva integració.
- Impliquem les famílies en les activitats relatives a l'acollida dels nous membres de la comunitat.
- Promovem la participació de l'AMPA en els processos d'acollida a les famílies.
- Formem el professorat per afavorir l'acollida i la implicació de les famílies.
- Recollim i difonem les bones pràctiques d'acollida del centre, les quals es valoren i recullen en la memòria anual de centre.

Diagnosi aula

- Disposem d'estratègies organitzatives i metodològiques concretes per facilitar l'acollida de les famílies en la reunió d'inici de curs.

- Comptem amb la col·laboració de famílies en la preparació de la reunió d'inici de curs.
- Fem difusió i orientem en l'ús del web *Família i Escola. Junts x l'Educació* per a l'acolliment a l'aula.
- Considerem mesures de participació en el procés d'acollida i adaptació de l'alumnat més petit.
- Utilitzem els processos d'acollida per promoure la participació de les famílies.
- Disposem de diferents formats d'entrevista inicial segons l'edat dels alumnes i les característiques de les famílies.
- Fomentem la creació de la figura dels pares i mares delegats de classe i utilitzem estratègies d'acollida entre iguals.

Diagnosi entorn

- Donem a conèixer en els processos d'acollida de les famílies els projectes comunitaris dels quals formem part.
- Potenciem que les famílies coneguin espais d'associacionisme i participació comunitaris.
- Tenim en compte l'entorn del centre en la planificació d'estratègies per afavorir l'acollida i integració de tots els membres de la comunitat educativa.
- Recollim i difonem les bones pràctiques d'acollida que incloguin la relació amb l'entorn.
- Complementem el nostre pla d'acollida amb altres projectes semblants d'àmbit municipal on participem.

Proposta d'actuacions per acollir les famílies en el centre educatiu.

- Sensibilitzar el claustre i la resta de la comunitat escolar de la importància dels processos d'acollida de les famílies per a la seva implicació i participació posterior.
- Recollir el caràcter acollidor del centre en el Projecte educatiu i en la resta de documents del centre.
- Plantejar el Pla d'acollida des d'una perspectiva global, no només com un moment concret i aïllat en el temps, sinó com a part important d'un procés més llarg de socialització.
- Planificar i elaborar un protocol d'acollida per a les famílies en els processos de preinscripció i matrícula.

- Donar una imatge acollidora del centre, tenint cura dels diferents ambients relacionals: entrada, passadissos, espais d'espera o d'entrevista, rètols o taulells informatius, etc.
- Donar una imatge acollidora del centre, tenint cura del tracte humà: rebuda a consergeria, secretaria, moments d'entrada o sortida del centre, salutacions, etc.
- Establir i difondre unes normes, orientacions o rutines (comunes i específiques), a tots els membres de la comunitat escolar, sobre com han de ser les relacions amb les famílies, tant pel que fa al llenguatge verbal com no verbal.
- Planificar i sistematitzar l'entrevista inicial amb les famílies, amb uns objectius clars i un guió model a seguir que permeti unificar criteris i optimitzar el recurs entre tots els professors i mestres del centre.
- Fomentar en les entrevistes un clima de confiança que permeti crear un context relacional positiu, on les famílies sentin que se'ls obre un espai de comunicació.
- Recollir i sistematitzar els resultats de l'entrevista per tal de disposar i transmetre oportunament, amb rigor i professionalitat, aquesta informació.
- Tenir cura que l'entrevista inicial no sigui només un qüestionari de dades o informacions de la història de l'alumne (si cal, sempre que sigui possible, es pot donar un qüestionari a la família perquè el completi a casa).
- Facilitar un document d'acollida, amb el suport que es consideri adient, amb la informació imprescindible sobre el funcionament del centre i on també s'expliqui com i a qui ha de demanar les diverses informacions que puguin necessitar.
- Elaborar un document d'acollida adequat a cada etapa a la qual s'incorpora l'alumne o fins i tot al moment del curs en què ho fa.
- Traduir el document d'acollida a diverses llengües familiars.
- Incorporar, en els processos d'acollida, les guies que el Departament de Benestar Social i Família ha publicat en llengües diferents.
- Tenir cura de l'aspecte emocional de les famílies en els processos d'acollida.
- Fer ús, en els processos d'acollida, de les informacions, orientacions i recursos que facilita el web *Família i Escola. Junts x l'Educació* del Departament d'Ensenyament sobre les diferents etapes d'escolarització i els processos educatius.
- Donar a conèixer a les famílies el web *Família i Escola. Junts x l'Educació* del Departament d'Ensenyament i orientar-les en l'ús.
- Recollir, a la carta de compromís educatiu, les informacions més rellevants del centre i els possibles canals de participació de les famílies.

- Especificar, a la carta de compromís educatiu, els compromisos per part del centre per facilitar l'acollida de les noves famílies.
- Preveure en el Pla d'acollida a les famílies actuacions per detectar les possibles necessitats i les expectatives familiars.
- Donar resposta, a partir de la diagnosi de necessitats, a les famílies, acompanyant-les i facilitant-los la plena integració escolar i social dels fills.
- Elaborar actuacions específiques per a aquelles famílies que presenten circumstàncies (lingüístiques, culturals..) que dificulten el seu acostament, garantint que totes les famílies puguin rebre el suport necessari i participar del procés d'acolliment en igualtat de condicions.
- Fomentar les *famílies guies*, és a dir, famílies voluntàries que proporcionen acompanyament i orientació a les famílies noves.
- Promoure la participació de les AMPA en el Pla d'acollida.
- Designar una persona del centre encarregada de coordinar i dinamitzar, conjuntament amb l'AMPA, els processos d'acollida a les famílies.
- Fer de les jornades de portes obertes un primer espai de socialització.
- Planificar, en el Pla de formació de centre, la formació al professorat per afavorir l'acollida i la implicació de les famílies.
- Disposar de canals d'informació per compartir les experiències d'acollida que es duen a terme amb la resta de professorat del centre.
- Valorar el procés d'acollida en la memòria anual de centre i elaborar, si escau, propostes per millorar la qualitat del recurs.
- Recollir i difondre les bones pràctiques d'acollida del centre.
- Aportar les experiències que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, a les reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals d'intercanvi o pràctica compartida, etc.

Proposta d'actuacions per acollir les famílies en l'aula a què pertanyen els seus fills

- Elaborar, per dur a terme la reunió o reunions d'inici de curs, un guió sistematitzat i temporitzat per tal que aquesta actuació sigui un espai d'informació, d'orientació i de coneixença mútua entre les famílies i el tutor/a del grup.
- Fer participar a les famílies en la preparació de la reunió d'inici de curs, preguntant sobre els temes dels quals voldrien que es parlés.
- Crear un clima de confiança a partir del diàleg positiu.

- ❑ Establir i difondre unes normes, orientacions o rutines entre els tutors/es sobre com ha de ser el tracte humà en les relacions amb les famílies, tant pel que fa al llenguatge verbal com al no verbal.
- ❑ Fer ús, en els processos d'acollida, de les informacions, orientacions i recursos que facilita el web *Família i Escola: Junts x l'Educació* del Departament d'Ensenyament sobre les diferents etapes d'escolarització i els processos educatius.
- ❑ Tenir en compte la diversitat de les famílies a les quals s'acull i adequar els continguts i els mitjans de les reunions a les diferents situacions particulars (formats de les reunions, canals, servei de traducció, etc).
- ❑ Promoure, en els cursos inicials d'escolarització, la participació de les famílies en el procés d'adaptació dels nens i nenes a l'aula.
- ❑ Aprofitar la participació de les famílies en el procés d'adaptació de l'alumnat més petit, per conèixer-les i que aquestes coneguin el treball es fa a l'aula i per què.
- ❑ Fomentar la intervenció de *famílies acollidores* en les primeres reunions de pares i mares del grup classe: el traspàs d'informació "entre iguals" facilita la incorporació dels nous membres i reforça la sensació de col·lectivitat.
- ❑ Elaborar diferents formats d'entrevista inicial amb el tutor o tutora del grup (entrevistes individuals, de diverses famílies, amb la participació d'altres famílies per fer de suport....) segons l'edat de l'alumne i les característiques de les famílies (el moment del curs en què s'incorpora, procedència, etc...).
- ❑ Aprofitar les reunions inicials per fomentar la creació de la figura dels pares i mares delegats de classe. Aquesta figura facilita la relació de les famílies amb el tutor del grup i entre elles, ajudant a generar una dinàmica positiva i la cohesió del grup.
- ❑ Convidar famílies delegades d'altres cursos perquè expliquin la seva experiència i la importància del seu rol.
- ❑ Fer coincidir la signatura (família- tutor/a) de la carta addicional de compromís educatiu amb el moment de tancament del procés d'acollida, donant a aquest procés un sentit complet.

Proposta d'actuacions per acollir les famílies respecte de l'entorn

- ❑ Incloure en el Pla d'acollida de les famílies la presentació de projectes comunitaris en què el centre participi.
- ❑ Donar a conèixer el projecte, en el cas de pertànyer a un Pla educatiu d'entorn, i com participar-hi.

- ❑ Incorporar en els processos d'acollida per a famílies els recursos publicats a la localitat relacionats amb aquesta temàtica (guies d'acollida, coneixement de l'entorn...).
- ❑ Fer conèixer les publicacions que orientin les famílies respecte a l'oferta educativa formal i informal del municipi.
- ❑ Donar a conèixer a les famílies l'associacionisme juvenil i les entitats de lleure i voluntariat de l'entorn del centre, per tal de promoure la participació dels fills.
- ❑ Promoure, conjuntament amb l'administració local, plans d'acollida municipals (complementaris de l'acollida al centre educatiu) que fomentin la participació activa de les famílies en els espais comunitaris i l'arrelament al territori.
- ❑ Apropar les famílies a la realitat dels pares i mares immigrants o d'arribada recent, promovent-ne la seva incorporació en entitats de la vida social, cultural, esportiva, lúdica etc. del municipi.
- ❑ Organitzar en l'àmbit comunitari tallers d'acompanyament de famílies en català per ampliar el seu coneixement sobre el sistema educatiu i sensibilitzar-les sobre la importància de la implicació en els centres educatius.
- ❑ Utilitzar els recursos de l'entorn per millorar el procés d'acollida (traductors, mediadors, promotors, entitats, associacions...).
- ❑ Organitzar activitats que facilitin el coneixement de l'entorn per part de les famílies nouvingudes i promovent-ne la seva participació.
- ❑ Facilitar l'acompanyament, quan sigui necessari, amb famílies de suport (famílies guia per a la integració social, parelles lingüístiques...). Aquesta acció pot accelerar l'acollida de les noves famílies i, a la vegada, la seva integració al centre i a l'entorn.
- ❑ Promoure activitats comunitàries perquè les famílies de diferents centres es coneguin i comparteixin necessitats respecte a l'educació dels fills.
- ❑ Col·laborar en la sensibilització dels mitjans de comunicació locals perquè fomentin la integració de la nova ciutadania.
- ❑ Difondre bones pràctiques sobre experiències d'acollida que incloguin la relació amb l'entorn.

RECURSOS ACOLLIDA

Sensibilització i reflexió

- [Guia pràctica d'acollida lingüística](#). Plataforma per la llengua, Fundació Lluís Carulla i Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya, 2008. En el capítol 3.2 trobareu reflexions sobre l'ús de la llengua catalana en la tasca d'acompanyament i d'inclusió social de les famílies.
- [Tothom a l'AMPA: Guia d'acollida a les famílies](#). FAPAC. En aquest document trobarem reflexions sobre l'acollida de les famílies al centre: qui l'ha de fer, com ha de ser, dificultats que es poden trobar; per contribuir a la integració de totes les famílies, millorar l'educació i lluitar contra el fracàs escolar.
- CARBONELL, F. (2006). [L'Omar i l'Aixa](#). Barcelona: Fundació Bofill. Col·lecció Conciutadania Intercultural, núm. 2.
En aquest quadern l'autor fa una aproximació als components culturals i socials bàsics de les famílies marroquines.
- CARBONELL, F. (2006). [Vinguts del centre del món](#). Barcelona: Fundació Bofill. Col·lecció Conciutadania Intercultural, núm. 3.
En aquest quadern l'autor fa una aproximació als components culturals i socials bàsics de les famílies xineses.

Bones pràctiques

- [Famílies Acollidores](#). L'escola Rocafonda de Mataró, amb la col·laboració de l'AMPA, promou les famílies acollidores, que acullen i acompanyen les famílies de nova incorporació.
- [El procés d'acollida a les famílies nouvingudes des de l'AMPA](#). Maria Barrachina i altres. Guix, número 373.
Aquest article explica la experiència de l'escola Jaume I de Barcelona, que promou trobades d'acollida a les famílies amb la col·laboració de l'AMPA.

- [Acollida familiar a les escoles](#). Les escoles del municipi de Vilanova i la Geltrú participen amb l'ajuntament en un projecte d'acollida familiar. Aquest recurs aporta una breu descripció de com, mitjançant els espais de trobada setmanals per a mares i pares a les escoles, es dona a conèixer la llengua, l'entorn, els serveis i els recursos existents a la ciutat.
- [Projecte intercultural "Nens d'arreu"](#). A l'escola Aldric de Cassà de la Selva es potencia el respecte i coneixement mutu entre famílies de diferents cultures.

Eines, estratègies i models

- [Escola i Família. Junts x l'Educació](#). Aquest espai web del Departament d'Ensenyament facilita informacions per a les famílies sobre el sistema educatiu i l'escolarització.
- [Desenvolupament del centre acollidor](#). Documents per a l'organització i el funcionament dels centres. Departament d'Ensenyament. Aquest document aporta indicacions sobre l'acollida a les famílies en els centres educatius.
- [Acollida familiar amb l'espai web Família i Escola](#). Departament d'Ensenyament. Aquest document proposa, a través de l'espai *web Família i Escola. Junts x l'Educació*, recursos per facilitar l'acollida de les famílies que matriculen els fills al centre.
- [Notes per a la comunicació amb les noves famílies que arriben al centre](#). El Departament d'Ensenyament facilita notes en diversos idiomes per propiciar la comunicació i la relació amb la família de l'alumnat nouvingut.
- [Sistema Educatiu a Catalunya](#). El Departament d'Ensenyament aporta un document en diversos idiomes on s'informa sobre els trets generals del sistema educatiu català.
- [Proposta d'informacions a les famílies](#). El Departament d'Ensenyament recull les informacions que cal facilitar a les famílies perquè coneguin el funcionament del centre.

- [Web d'acollida a Catalunya](#). El Departament de Benestar Social i Família ofereix, en deu llengües diferents, informació bàsica sobre l'ensenyament a Catalunya.
- [DVD d'acollida. Educació](#). Departament de Benestar Social i Família posa a l'abast material audiovisual (traduït a diferents llengües) on s'explica el funcionament del sistema educatiu català i altres aspectes com la participació de les famílies en l'educació dels fills i filles.
- [Materials de suport a l'acollida en l'àmbit de l'educació](#) El Departament d'Acció Social i Ciutadania aporta un recull de preguntes i respostes orientades a les famílies novingudes al voltant de l'acollida dels seus fills.
- SÁINZ, N i altres.(2011) [Entrevista familiar en la escuela](#). Ed.Pirámide.
En aquest llibre, els autors donen estratègies per preparar les entrevistes i aconseguir la col·laboració de les famílies. En el capítol 2 trobem recursos per fer la primera entrevista amb la família.
- [Espai d'informació i acollida per a la les famílies](#). *L'escola Cervantes* de Barcelona facilita un espai virtual per afavorir l'acollida de les noves famílies al centre.
- [Model de Pla d'Acollida](#). *L'escola Sant Gil* de Torà facilita una seqüenciació de totes les entrevistes i reunions amb les famílies de nova incorporació per facilitar la seva acollida.
- [Models de pla d'acollida de centre](#). El centre educatiu ha de preveure en el seu Pla d'acollida actuacions específiques per a l'acollida de les famílies. D'altra banda, el mateix Pla també ha de preveure la manera de respondre a les famílies en tots els moments en que s'acosten al centre, de forma que hi hagi una bona relació i entesa.
- [Model de dossier d'acollida per a les famílies](#). *L'escola bressol Can Canet* de Barcelona elabora un dossier per facilitar l'acollida de les famílies on s'informa qui són i quina és l'organització del centre.

- [Models de dossiers d'acollida per a les famílies.](#) *L'institut d'Aran de Vielha facilita uns dossiers generals d'acollida a les famílies d'alumnes de 6è, ESO i Batxillerat.*
- [Model de dossier per a les famílies.](#) *L'escola Els xiprers de Barcelona elabora un dossier explicatiu per a les famílies sobre l'organització del centre.*
- [Model de recollida de dades.](#) *L'escola l'Espiga de Lleida proposa un model de recollida de dades per a l'entrevista inicial amb la família.*

5.2. Carta de compromís educatiu

Definició

La carta de compromís educatiu és un document que facilita i afavoreix la cooperació entre les accions educatives de les famílies i la del centre educatiu.

Introducció

Per afavorir l'èxit educatiu de tot l'alumnat és imprescindible establir un marc de relacions i compromisos entre les famílies i els centres educatius. Les funcions i rols competencials de la família i l'escola són diferents però complementaris, i la coherència entre les diferents actuacions han de facilitar l'èxit de l'acció educativa.

En aquest sentit, [l'article 7 del Decret 102/2010](#), de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius assenyalava que la carta de compromís educatiu ha d'expressar els compromisos que cada família i el centre s'avenen a adquirir per garantir la cooperació entre les accions educatives de les famílies i la del centre educatiu en un entorn de convivència, respecte i responsabilitat en el desenvolupament de les activitats educatives.

Els continguts comuns de la carta s'han de formular amb la participació de la comunitat escolar, especialment els professionals de l'educació i les famílies, i han de ser aprovats pel consell escolar. Cada centre educatiu ha de concretar la seva carta de compromís educatiu d'acord amb els principis, objectius, criteris i valors del projecte educatiu.

El centre i la família hauran de formalitzar la carta de compromís amb els continguts comuns en el moment de la matrícula. Aquest document anirà signat pel pare, mare o tutor/a legal de l'alumne/a i per la direcció del centre educatiu públic o la persona titular del centre privat concertat o, en el seu nom, per qui disposin les normes d'organització i funcionament del centre.

D'altra banda, i d'acord amb l'article 7.4 del Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia de centres, la carta de compromís educatiu ha de fer referència al seguiment de l'evolució dels alumnes. En aquest sentit, i amb la finalitat que la carta de compromís educatiu pugui ser una eina més efectiva en el seguiment individualitzat de l'alumne, és convenient afegir als continguts comuns de la carta altres continguts específics addicionals per al seguiment de cada alumne/a. Per això, els centres educatius, d'acord

amb cada família, poden completar cada carta de compromís amb una addenda de continguts específics addicionals on, un cop detectades les necessitats de cada alumne, s'especifiquen les mesures que es duran a terme per millorar-ne el rendiment escolar i la integració escolar i social, els compromisos que cada família i el centre s'avenen a adquirir en relació amb aquestes accions, i el seguiment dels resultats de les mesures dutes a terme. Aquesta addenda, que ha de ser signada pel pare, mare o tutor/a legal de l'alumne i pel tutor del centre, pot ser signada també pel noi o per la noia a partir del 1r curs de l'educació secundària obligatòria.

L'eficàcia i validesa de la carta estarà determinada pel grau d'informació, comunicació i participació que es doni a les famílies, fet que afavorirà que no es vegi com un document formal sinó com una proposta educativa que té com a objectiu poder concretar necessitats de l'alumnat en el seu procés educatiu amb actuacions compartides entre l'escola i la família. D'aquí que caldrà garantir que es considerin els diferents contextos on està arrelat l'alumnat i el procés necessari perquè les demandes no estiguin fora de les possibilitats.

NORMATIVA DE REFERÈNCIA

- [Llei 12/2009](#), del 10 de juliol, d'educació. (DOGC 5422-16.07.2009).

L'article 20.1 estableix que els centres educatius han de formular la carta de compromís educatiu i han d'expressar els objectius necessaris per assolir un entorn de convivència i respecte en el desenvolupament de les activitats educatives.

L'article 20.2 estableix que per mitjà de la carta de compromís educatiu s'ha de potenciar la participació de les famílies en l'educació dels fills i aquestes s'han d'avenir a compartir els principis que inspiren la carta.

- [Decret 102/2010](#), del 3 d'agost, sobre l'autonomia dels centres educatius. (DOGC 5686-05.08.2010).

L'article 7 defineix la carta de compromís, estableix els continguts i els compromisos que cada família i el centre s'avenen a adquirir en relació als principis que la inspiren.

- [Decret 155/2010](#), del 2 de novembre de la direcció dels centres educatius públics i del personal directiu professional docent.(DOGC 5753-11.11.2010).

L'article 6.c estableix la funció i responsabilitat de la direcció del centre educatiu en l'aplicació de la carta de compromís educatiu.

L'article 7.a estableix que la direcció del centre té la funció de vetllar per la formulació i el compliment de la carta de compromís educatiu del centre.

- [Document per a l'organització i el funcionament dels centres públics i privats.](#)

Aporta indicacions sobre l'organització de funcionament, planificació i línies prioritàries establertes per als centres educatius.

L'apartat 42 aporta instruccions i orientacions per a l'elaboració de la carta de compromís educatiu com una eina que facilita la cooperació entre les accions educatives de les famílies i les del centre educatiu.

ALTRES DOCUMENTS DE REFERÈNCIA

- [Carta europea de drets i deures dels pares i mares \(EPA 2008\)](#) sobre els drets i deures dels pares en la responsabilitat educadora dels seus fills.

La introducció de la carta manifesta la importància del suport, respecte i col·laboració mutus que hi ha d'haver entre la família i l'escola en l'educació dels nens i joves.

- [Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa. 26.01.2006](#) sobre les responsabilitats dels pares i l'escola en el procés educatiu.

La recomanació 1501 assenyala els pares com a primers educadors i responsables conjuntament amb l'escola de l'educació dels fills.

DIAGNOSI

Els centres educatius poden valorar la seva situació respecte a la línia d'intervenció, indicant a cada afirmació o ítem de diagnosi, el grau d'assoliment o acord (gens, poc, bastant, molt). A partir de les seves respostes, l'aplicació Escola i Família genera els punts forts i febles i proposa unes actuacions de millora.

Diagnosi centre

- Sensibilitzem la comunitat educativa escolar de la importància de la carta de compromís per afavorir la confiança i coresponsabilitat entre famílies i centre educatiu.
- Elaborem els continguts comuns de la carta de manera participativa, especialment entre docents i família.

- Reflectim en els continguts comuns de la carta de compromís, els principis i el caràcter propi del centre.
- Aprovevem els continguts comuns de la carta de compromís educatiu en el consell escolar.
- Preveiem quines persones seran encarregades de signar la carta de compromís i de fer-ne el seguiment del compliment.
- Dissenyem uns espais per presentar a totes les famílies la carta de compromís educatiu i explicar-ne la finalitat.
- Fem el seguiment de l'ús de la carta de compromís i en valorem els resultats.
- Compartim amb altres centres les nostres experiències i pràctiques sobre la carta de compromís educatiu.
- Fem ús de les informacions, orientacions i recursos que facilita el web *Família i escola. Junts x l'Educació* del Departament d'Ensenyament sobre la carta de compromís educatiu.

Diagnosi aula

- Detectem i compartim amb les famílies les necessitats de cada alumne i les mesures necessàries per a millora en el rendiment acadèmic.
- Utilitzem els continguts addicionals de la carta de compromís per orientar i implicar les famílies en el procés educatiu dels fills.
- Signem amb les famílies els compromisos que permetin la millora del rendiment acadèmic i el seguiment del procés educatiu dels fills.
- Incloem en els continguts addicionals de la carta de compromís, els compromisos de l'alumnat a partir de 1r d'ESO.
- Informem els alumnes sobre el valor de la carta de compromís educatiu i els continguts comuns que conté.
- Difonem entre les famílies les informacions, orientacions i recursos del web *Família i escola. Junts x l'Educació*.
- Revisem i valorem de manera conjunta amb la família els continguts de la carta de compromís.

Diagnosi entorn

- Tenim en compte, a l'hora d'elaborar els continguts comuns de la carta de compromís, les propostes educadores dels projectes comunitaris on participem.

- Incloem en la carta de compromís educatiu els compromisos de l'administració local per col·laborar i afavorir l'èxit educatiu.
- Utilitzem la carta de compromís per promoure la participació de l'alumnat en el seu entorn (associacions, educació en el lleure,...).
- Elaborem amb altres centres o entitats de l'entorn els continguts comuns de la carta de compromís.

Proposta d'actuacions per a la carta de compromís educatiu en el centre educatiu.

- Sensibilitzar el claustre i la resta de la comunitat escolar (famílies, alumnat i PAS) de la importància de la carta de compromís per crear un clima de confiança i de coresponsabilitat entre les famílies i els professionals del centre educatiu.
- Formular els continguts comuns de la carta de manera participativa entre els diferents agents de la comunitat educativa, especialment docents i famílies.
- Impulsar les mesures organitzatives necessàries per fer efectiu aquest procés participatiu en l'elaboració de la carta de compromís educatiu.
- Recollir, en els continguts comuns de la carta, els principis i el caràcter propi del centre d'acord amb el Projecte educatiu.
- Fer referència, en els continguts comuns de la carta, a les normes d'organització i funcionament del centre.
- Fer referència, en els continguts comuns de la carta, als valors i normes de convivència i les mesures correctores.
- Fer referència, en els continguts comuns de la carta, al respecte a les conviccions ideològiques i morals de les famílies en el marc dels principis i valors educatius establerts per les lleis.
- Fer referència, en els continguts comuns de la carta, a les diverses formes i canals de participació de les famílies en el procés escolar dels seus fills (acompanyament a casa, reunions amb tutor...) i en el funcionament del centre (AMPA, consell escolar, delegats de classe...).
- Expressar, en els continguts comuns de la carta de compromís, les accions necessàries per assolir un entorn de convivència i respecte per poder desenvolupar les activitats escolars.
- Expressar clarament, en els continguts comuns de la carta de compromís, els compromisos que tant la famílies com el centre s'avenen a adquirir en relació als principis que la inspiren.

- Tenir en compte, en els continguts comuns de la carta, les característiques de l'etapa educativa i l'entorn social del centre educatiu.
- Plantejar la carta de compromís educatiu en un sentit ampli, no només com un document que es signa en el moment de la matrícula de l'alumne, sinó també com un document de treball entre la família i el centre educatiu al llarg del procés escolar de l'alumne.
- Aprovar els continguts comuns de la carta de compromís educatiu en el consell escolar.
- Preveure, a les normes d'organització i funcionament del centre, quines seran les persones que signen la carta de compromís educatiu.
- Preveure, a les normes d'organització i funcionament del centre, quines seran les persones encarregades de fer el seguiment del compliment dels compromisos de la carta.
- Crear un clima de confiança que faciliti un context relacional positiu quan les famílies hagin de signar la carta de compromís inicial.
- Traduir els continguts comuns de la carta de compromís, si cal, a diverses llengües familiars.
- Fer ús de les informacions, orientacions i recursos que facilita el web *Família i escola. Junts x l'Educació* del Departament d'Ensenyament sobre la carta de compromís educatiu.
- Planificar espais de reflexió en el primer trimestre on l'equip docent pugui detectar les necessitats de cada alumne, per poder formular els continguts específics de cada carta de compromís.
- Disposar de canals d'informació per compartir les experiències que es duen a terme entre els membres de la comunitat educativa.
- Establir i difondre unes orientacions o rutines entre els professors sobre com s'ha de fer el seguiment dels acords establerts amb les famílies en la carta de compromís educatiu.
- Recollir i sistematitzar els continguts addicionals de la carta de compromís educatiu.
- Valorar la carta de compromís en la memòria anual de centre i elaborar, si escau, propostes per millorar la qualitat del recurs.
- Recollir i difondre les bones pràctiques sobre la carta de compromís educatiu del centre.
- Aportar les experiències sobre la carta de compromís que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, a les reunions amb altres

centres de l'entorn, als espais virtuals d'intercanvi o a l'espai de pràctica compartida de la *Xtec*.

Proposta d'actuacions per a la carta de compromís a l'aula

- Informar l'alumnat del contingut dels compromisos adquirits pel centre i les famílies en la carta de compromís.
- Dur a terme actuacions i dinàmiques d'aula amb l'alumnat sobre els continguts de la carta en les sessions de tutoria amb la finalitat de sensibilitzar-lo de la importància de la carta de compromís educatiu.
- Detectar, per part de l'equip docent durant el primer trimestre, les necessitats de cada alumne/a i les mesures necessàries que permetin la seva millora en el rendiment acadèmic i el procés educatiu.
- Compartir amb les famílies l'observació inicial i la diagnosi de les necessitats o àmbits de millora del seu fill/a.
- Preparar, per part de l'equip docent durant el primer trimestre, la reunió amb les famílies per signar els continguts addicionals de la carta de compromís educatiu.
- Arribar a acords amb les famílies sobre quines són les mesures que permetran la millora del rendiment escolar i el procés educatiu de l'alumne/a.
- Signar amb les famílies i a partir de 1r d'ESO també amb l'alumnat, els compromisos que permetin la seva millora en el rendiment acadèmic i el procés educatiu de l'alumne/a.
- Tenir en compte la diversitat de les famílies a les quals s'acull i adequar els continguts específics addicionals a les diferents situacions particulars de les famílies.
- Planificar i establir un calendari, conjuntament amb les famílies, del seguiment de les mesures pactades.
- Utilitzar els continguts addicionals de la carta de compromís per fer augmentar les expectatives de les famílies davant l'aprenentatge dels seus fills.
- Utilitzar els continguts addicionals de la carta de compromís per orientar i implicar les famílies en les tasques complementàries que poden dur a terme des de casa per complementar l'acció educativa escolar.
- Fer ús i difondre entre les famílies les informacions, orientacions i recursos que facilita el web *Família i Escola. Junts X l'educació* del Departament d'Ensenyament sobre l'acompanyament escolar a casa per part de les famílies en els processos educatius.

- Utilitzar els continguts addicionals de la carta de compromís per fomentar la participació de l'alumnat en activitats de lleure educatiu, voluntariat o servei a la comunitat.
- Revisar periòdicament, com a mínim anualment i de manera conjunta amb la família, el contingut addicional de la carta de compromís educatiu.
- Dur a terme una valoració compartida de la carta de compromís entre la família i el centre educatiu al final del curs acadèmic.

Proposta d'actuacions per a la carta de compromís de les famílies respecte l'entorn

- Incloure, en els continguts comuns de la carta de compromís educatiu, les propostes educadores dels projectes comunitaris en què el centre participa.
- Compartir amb altres centres de l'entorn i les seves famílies els continguts de la carta de compromís i els principis que la inspiren.
- Incloure, en els continguts comuns de la carta de compromís educatiu, els compromisos de l'administració local per col·laborar i afavorir l'èxit educatiu de l'alumnat.
- Utilitzar els continguts addicionals de la carta de compromís educatiu per promoure la participació activa de l'alumnat en les diferents actuacions de l'entorn (educació en el lleure, servei comunitari, etc.).
- Plantejar-se la possibilitat d'elaborar els continguts comuns de la carta de compromís de manera conjunta entre els diferents centres d'un barri o territori.
- En cas de pertànyer a un pla d'entorn, promoure un grup de treball, entre els diferents agents educatius territorials, per reflexionar sobre el valor i l'ús de la carta de compromís.
- Difondre les bones pràctiques sobre la participació de l'entorn en l'elaboració i l'ús de la carta de compromís educatiu.

RECURSOS CARTA DE COMPROMÍS

SENSIBILITZACIÓ I REFLEXIÓ

ARASANZ, A (2009) [És necessària la carta de compromís?](#). Revista Fapel News núm.11

En l'editorial de la revista, l'autor reflexiona sobre la carta de compromís educatiu com a mitjà perquè la família es coresponsabilitzi amb l'escola en l'educació dels fills.

[Comunicat a les AMPA en referència a la carta de compromís educatiu.](#) En aquest document la FAPAES fa una valoració positiva de la carta de compromís com una eina necessària per als centres i les famílies.

BONES PRÀCTIQUES

[Carta de compromís entre el centre i l'entorn.](#) L'*Institut Manuel de Montsuar* de Lleida elabora la carta de compromís amb la participació de l'alumnat, el professorat, les famílies, els Ajuntaments dels pobles adscrits i el Consell Comarcal del Segrià.

[Carta de compromís del municipi de Cambrils.](#) Totes les escoles de Cambrils comparteixen la mateixa carta de compromís que han elaborat conjuntament amb les associacions de mares i pares i la regidoria d'educació de l'ajuntament.

[Enquesta en línia per demanar l'opinió de les famílies.](#) *El Col·legi Sagrat Cor de Vic* ha elaborat un qüestionari adreçat a les famílies demanant la seva col·laboració per millorar la carta de compromís educatiu del centre.

[Carta de compromís de l'escola.](#) L'escola *Marina de Montgat* elabora una carta de compromís que inclou actuacions per al centre i les famílies (diferenciades per educació infantil, primer cicle i segon cicle de primària) per elaborar l'addenda de compromís específic.

EINES, ESTRATÈGIES I MODELS

[Orientacions per a l'elaboració de la carta de compromís educatiu.](#) Juny 2011. El Departament d'Ensenyament ofereix orientacions per a l'elaboració de la carta de compromís educatiu que cada centre ha d'elaborar en funció de les seves necessitats i context. També inclou models de cartes de compromís dels continguts comuns i models d'addendes de compromisos específics addicionals.

[Model de Carta de compromís.](#) La llar d'infants *Estel d'Avinyó* elabora la seva carta de compromís i inclou un apartat on es reconeix l'autoritat, la responsabilitat i la capacitat

educativa dels pares i mares (en l'àmbit familiar) i la de les educadores (en el marc escolar).

[Model de carta de compromís](#). L'institut *Brugulat* de Banyoles elabora una carta on agrupa els compromisos del centre i la família a partir de diferents apartats: drets individuals de l'alumne en l'àmbit escolar, seguiment acadèmic i personal, centre vinculat amb l'entorn,...

[Model de carta de compromís](#). *L'Escoleta* de Bellaterra de Cerdanyola del Vallès proposa un model de carta de compromís, amb reflexions sobre la importància de la coresponsabilitat entre la família i l'escola en el procés educatiu. Aquesta carta inclou tres àmbits: compromisos comuns, de l'equip docent i de la família.

[Desplegament de la carta de compromís](#). *L'institut Lacetània* de Manresa, en el punt 1.4.1 de les Normes d'organització i funcionament de centre, mostra un model de temporalització del desplegament de la carta de compromís i especifica com fer-la arribar a les famílies. També proposa treballar el contingut de la carta amb els alumnes a les sessions de tutoria.

5.3. Informació i comunicació

DEFINICIÓ

Entenem **per informació** un conjunt de dades organitzades que aporta coneixement a la persona que les rep.

Entenem **per comunicació**, en general, el fet de transmetre informació d'un punt a un altre. En particular definim la comunicació humana com el procés mitjançant el qual unes persones es posen en contacte amb unes altres per expressar saber, un estat d'ànim, un desig, una opinió. La comunicació produeix –o aspira a produir- un intercanvi, una anada i tornada, una mena d'espiral que aporta més informació i més coneixement i estimula noves comunicacions.

Entenem per **competència comunicativa** la capacitat de saber comunicar oralment o per escrit i amb els llenguatges audiovisuals, fent servir el propi cos i l'ús adequat dels diferents suports i tipus de text i adaptant-los a les diferents funcions i circumstàncies.

INTRODUCCIÓ

L'article 25 de la Llei d'educació estableix el dret de les famílies a rebre informació sobre l'evolució educativa dels seus fills pels mitjans necessaris, així com tota la informació referent al centre on estan escolaritzats. En aquest sentit, el centre educatiu ha de sistematitzar un conjunt d'actuacions i canals per informar les famílies. Hem de tenir clar QUÈ s'ha de saber, a QUI i PER QUÈ li volem fer saber i QUAN i COM volem fer-ho.

D'altra banda, per fer créixer la confiança mútua i estrènyer els vincles entre els centres educatius i les famílies, i crear un espai de relació, col·laboració i coresponsabilització, la informació, si bé és necessària, no és suficient. Caldrà treballar també els processos i canals de comunicació i la competència comunicativa. Aquests són factors imprescindibles per posar-se en el lloc de l'altre de manera empàtica, respectar opinions diferents de les pròpies amb sensibilitat i esperit crític; treballar plegats i poder adoptar decisions informades. Tot plegat ha de repercutir directament en l'actitud dels alumnes davant els aprenentatges i en el seu èxit educatiu. Cal explicitar a les famílies què fem i per què ho fem en tot moment i cal donar-los l'oportunitat d'explicar també les seves expectatives i opinions.

Comunicar-se i conversar són accions que suposen habilitats per establir vincles i relacions constructives. Per això, les competències de comunicació són presents en la capacitat efectiva de convida i de resoldre conflictes. El tipus de comunicació que s'estableix en un centre condicionarà la seva capacitat per ser inclusiu i acollidor amb totes les famílies.

El centre educatiu ha de tenir dissenyada l'estratègia de comunicació del centre. Hem de tenir clar QUÈ volem comunicar, amb QUI i PER QUÈ ens volem comunicar, QUAN i COM ho volem comunicar i QUI ho ha de comunicar.

Els canals de comunicació entre l'escola i la família són el conjunt sistemàtic d'actuacions i canals que el centre educatiu posa en funcionament per relacionar-se amb les famílies amb l'objectiu de compartir la responsabilitat educativa i millorar el funcionament del centre educatiu. Aquests canals han de tenir un caràcter bidireccional que permeti a les famílies una comunicació directa.

Per afavorir la construcció d'un espai d'intercanvi cal utilitzar un tipus de comunicació assertiva, constructiva i en cas que des de les famílies hi hagi dificultats de comunicació (actituds o punts de vista diferents) caldrà trobar camins de relació des del respecte mutu i valorar la pròpia experiència, tant de pares i mares com de mestres i professorat. En aquest sentit fóra bo que els docents utilitzin bones estratègies de comunicació adequades a les diferents situacions comunicatives i les circumstàncies de cada família.

Com a docents utilitzem constantment les nostres habilitats comunicatives. Bona part de la nostra eficàcia en la relació amb les famílies es basa en aprofitar positivament aquestes habilitats, tenint en compte tant els continguts, com els aspectes relacionals i emocionals del missatge.

Quan ens comuniquem amb les famílies mitjançant les paraules, la qualitat de veu i també l'expressió corporal adquireixen una rellevància especial. Si les paraules són el contingut del missatge, les postures, els gestos, el contacte visual, l'expressió i el to de veu són el context o els components de la comunicació no verbal en què el missatge queda emmarcat, i tots junts donen sentit a la comunicació.

En un procés de comunicació, és molt important mantenir coherència entre el contingut i el context si volem conservar un grau de credibilitat i de confiança davant les famílies.

NORMATIVA DE REFERÈNCIA

- [Llei 12/2009](#), del 10 de juliol, d'educació. (DOGC 5422-16.07.2009).

L'article 25.1 estableix els àmbits sobre els que tenen dret a rebre informació les mares, pares o tutors legals.

L'article 25.2 estableix el dret de les famílies a rebre informació sobre l'evolució educativa dels fills.

- [Llei 14/2010](#), del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. (DOGC 5641-02.06.2010).

L'article 37.3 estableix que les administracions han de vetllar perquè els pares disposin de les oportunitats i dels mitjans d'informació adequats per ajudar-los a complir les seves responsabilitats envers els seus fills.

L'article 104.a preveu l'orientació, l'assessorament i l'ajut a la família davant les situacions de risc.

- [Llei 18/2003](#), del 4 de juliol, de suport a les famílies. (DOG 3926- 16.7.2003).

L'article 30.1 disposa que les administracions públiques han de donar suport i informació a les famílies pel que fa als deures i els drets referits als fills.

L'article 40 preveu que les administracions públiques han d'informar i orientar les famílies per prevenir o pal·liar situacions que poden comportar risc d'exclusió.

- [Decret 102/2010](#), del 3 d'agost, sobre l'autonomia dels centres educatius. (DOGC 5686-05.08.2010)

L'article 6.3 estableix el dret de les famílies a conèixer el projecte educatiu del centre.

L'article 15.2.a estableix el dret de les famílies a ser informades sobre l'evolució educativa dels seus fills.

L'article 19.1.d insta els centres educatius a concretar en les Normes d'organització i funcionament de centre sobre l'intercanvi d'informació entre el centre i les famílies.

L'article 25.2 disposa que la direcció del centre ha d'informar les famílies de les mesures correctores i/o sancionadores produïdes per faltes greus dels seus fills.

- [Decret 155/2010](#), del 2 de novembre, de la direcció dels centres educatius públics i del personal directiu professional docent. (DOGC 5753-11.11.2010).

L'article 7.a estableix la responsabilitat de les direcció del centre per facilitar l'intercanvi d'informació amb les famílies sobre l'evolució escolar i personal dels fills.

DIAGNOSI

Els centres educatius poden valorar la seva situació respecte a la línia d'intervenció, indicant a cada afirmació o ítem de diagnosi, el grau d'assoliment o acord (gens, poc, bastant, molt). A partir de les seves respostes, l'aplicació Escola i Família genera els punts forts i febles i proposa unes actuacions de millora.

Diagnosi centre

- Disposem d'un protocol d'informació i comunicació de centre que determina quines són les informacions que cal donar, quan i com fer-les arribar a les famílies.
- Tenim dissenyada l'estratègia de comunicació del centre cap a l'exterior.
- Concretem i personalitzem les informacions que cal donar a les famílies i els canals de comunicació.
- Disposem d'espais i canals de comunicació que permeten a les famílies expressar la seva opinió i rebre informació.
- Tenim espais virtuals per tal de facilitar una comunicació fluïda entre el centre i les famílies.
- Concretem, en la carta de compromís educatiu, els canals de comunicació entre el centre i la família.
- Fem ús de les informacions, orientacions i recursos que facilita el web *Família i Escola. Junts X l'Educació* del Departament d'Ensenyament models i canals d'informació a les famílies.
- Disposem d'espais per facilitar la coneixença personal de les famílies i entre elles.
- Fomentem la formació permanent del professorat per potenciar-ne la seva competència comunicativa.
- Recollim i compartim les pràctiques i els recursos treballats en l'àmbit de la informació i comunicació amb les famílies.

Diagnosi aula

- Concretem i personalitzem la informació que cal donar a les famílies al llarg del curs i amb quins canals.
- Fomentem la participació de les famílies en els diferents espais informatius i de comunicació.
- Utilitzem el diàleg assertiu i les actituds empàtiques per millorar la comunicació amb les famílies.
- Tenim en compte els elements comunicatius verbals i no verbals quan ens entrevistem amb les famílies.
- Tenim un protocol detallat per a les entrevistes personals amb les famílies amb uns criteris compartits entre tots els tutors d'aula.
- Disposem de diferents mitjans i models per comunicar-nos amb les famílies dels alumnes.
- Afavorim el lliurament de notes i informes com un moment per compartir informació amb les famílies.

Diagnosi entorn

- Establim una xarxa de relacions i comunicació amb els centres i entitats de l'entorn, l'administració local,...
- Tenim en compte els recursos del territori (materials, canals d'informació,...) per millorar la comunicació amb les famílies.
- Promovem la difusió de projectes i activitats entorn a l'àmbit escolar col·laborant amb els mitjans de comunicació locals.
- Impliquem les famílies en les activitats relatives a la millora de la competència lingüística.
- Valorem i fem visible la diversitat lingüística de l'entorn.
- Difonem bones pràctiques amb l'entorn sobre comunicació.

Proposta d'actuacions per a la informació i comunicació a les famílies del centre

- Sensibilitzar el claustre sobre la importància dels processos d'informació i comunicació i de la competència comunicativa per millorar el funcionament del centre i garantir la participació de tota la comunitat educativa.

- Incorporar els valors de la competència lingüística dels diferents professionals que treballen al centre en el Projecte educatiu de centre.
- Facilitar estratègies comunicatives al professorat per ampliar els seus recursos a l'hora de plantejar entrevistes personals o reunions de pares i mares del grup-classe.
- Concretar i elaborar els canals d'informació (unidireccionals) i de comunicació (bidireccionals) a partir de les necessitats de les diferents accions i processos escolars (acollida, tutoria, avaluació...).
- Determinar quines són les informacions bàsiques que cal donar en un primer moment i que tota família ha de conèixer per afavorir el funcionament del centre i millorar la comunicació amb les famílies.
- Crear espais per recollir suggeriments i comentaris de les famílies, tant virtuals (xarxes socials, blocs, correu electrònic...) com físics (bústia a l'entrada del centre...) amb possibilitat de retorn per assegurar-ne l'interès.
- Promoure la participació de les famílies en les activitats organitzades pel centre per potenciar la comunicació entre les famílies i amb els diferents membres de la comunitat educativa, fent ús també dels nous canals de comunicació (webs, blocs...).
- Elaborar i dissenyar un protocol o mapa de coneixement que concreti quina informació i comunicació cal donar a les famílies, en quins moments i com i qui és el responsable de donar-la.
- Establir i difondre normes, orientacions o rutines (comunes i específiques) a tots els membres de la comunitat escolar, sobre com han de ser les relacions amb les famílies, tant pel que fa al llenguatge verbal com no verbal.
- Designar una persona encarregada de coordinar i dinamitzar, conjuntament amb l'AMPA, els processos d'informació i comunicació amb les famílies.
- Garantir que totes les famílies coneguin els canals d'informació i comunicació i la manera d'accedir-hi.
- Establir el marc de comunicació entre la família i el centre a la carta de compromís educatiu.
- Adequar els mitjans i estratègies de comunicació a les necessitats específiques de cada família i a les diferents situacions (format de les reunions, canals de comunicació, servei de traducció...).
- Planificar una comunicació fluida i contínua en el temps.
- Fer un projecte de projecció exterior del centre. Una bona imatge permetrà enfortir la confiança amb el centre educatiu.

- Definir un disseny gràfic propi (logotip i anagrama) acceptat per tots que identifiqui el centre i que aparegui en totes les comunicacions, notes, rètols, etc.
- Analitzar el missatge que donem, com a centre, a través dels espais ambientals dels quals hem de tenir cura: aspecte de l'edifici, estètica acollidora i netedat dels espais destinats a les famílies, panells informatius, etc.
- Elaborar un dossier amb la informació que es consideri imprescindible sobre el funcionament del centre i on també s'expliqui el com i a qui demanar les diverses informacions que es puguin necessitar.
- Elaborar revistes en suport paper o digital, blocs, webs i tot tipus de recursos telemàtics que facilitin i millorin la comunicació amb les famílies.
- Afavorir la navegabilitat i disseny del web de centre per tal que sigui una eina interactiva que faciliti la informació i comunicació necessària perquè les famílies puguin tenir més coneixement del centre i de les accions que es duen a terme.
- Fer que el web de centre sigui una eina perquè les famílies puguin fer el seguiment escolar del fills (tasques escolars, exàmens...) i compartir el procés educatiu amb els professionals del centre (relació amb els tutors...).
- Fer ús, en els processos informatius i comunicatius del centre, de les informacions, orientacions i recursos que facilita el web *Família i Escola. Junts X l'Educació* del Departament d'Ensenyament sobre les diferents etapes d'escolarització i els processos educatius.
- Donar a conèixer a les famílies el web *Família i Escola. Junts x l'Educació* del Departament d'Ensenyament i orientar-les en el seu ús.
- Facilitar espais de trobada formals i informals (sala de cafè..) perquè es puguin reunir les famílies del centre, per facilitar els processos comunicatius entre elles i l'aprenentatge entre iguals.
- Realitzar festes, exposicions, xerrades, jornades de portes obertes durant el curs o altres esdeveniments que enforteixin l'intercanvi comunicatiu.
- Establir i difondre un protocol que reculli la política comunicativa del centre i donar-lo a conèixer a tots els membres de la comunitat educativa.
- Disposar de canals d'informació per compartir les experiències que es duen a terme amb la resta de professorat del centre.
- Programar quines informacions cal donar a l'inici, al llarg del curs o de forma cíclica (les que cal anar recordant).
- Enviar a les famílies, a principi de curs, una versió sintetitzada del Pla anual i, a finals de curs, una valoració o memòria amb propostes de millora per al proper curs escolar.

- Valorar els protocols d'informació i comunicació en la memòria anual de centre i elaborar, si escau, propostes per millorar la qualitat del recurs.
- Incorporar en el Pla de formació del centre accions orientades a l'adequació de les competències comunicatives del professorat (tant verbals com no verbals) i a l'altre personal del centre.
- Recollir i difondre pràctiques de referència sobre el procés comunicatiu que el centre desenvolupa.
- Donar a conèixer els aspectes positius o rellevants del centre. Difondre bones pràctiques (comunicats de premsa o mitjans locals, revista del centre...) i els premis obtinguts.
- Aportar les experiències que es duen a terme en el centre sobre el procés comunicatiu als seminaris de traspàs primària-secundària, a les reunions amb altres centres de l'entorn, als espais virtuals d'intercanvi, a l'espai de pràctiques compartides i de referència de l'Xtec , etc.

Proposta d'actuacions per a la informació i comunicació a les famílies a l'aula a la què pertanyen els seus fills

- Programar la reunió d'inici de curs i utilitzar un guió-model que permeti, a tot el professorat, unificar criteris i optimitzar els recursos.
- Utilitzar la reunió d'inici de curs com un espai d'intercanvi entre les famílies del grup i començar a establir canals de comunicació entre elles.
- Elaborar diferents formats d'entrevista inicial amb el tutor o tutora del grup segons les característiques de les famílies i l'edat de l'alumne (entrevistes individuals, de grups de famílies, amb la participació d'altres famílies per fer de suport...).
- Fomentar la intervenció de famílies acollidores en les primeres reunions de pares i mares del grup-classe perquè el traspàs d'informació "entre iguals" facilita la incorporació dels nous membres i reforça la condició de col·lectivitat.
- Convidar les famílies delegades d'altres cursos perquè n'expliquin la experiència i la importància del seu rol.
- Programar i temporitzar la informació que cal donar a les famílies tenint en compte què cal informar, en quin moment del curs i quina és la millor manera de fer arribar la informació segons la tipologia de les famílies.
- Utilitzar un guió-model a seguir durant les entrevistes amb les famílies que permeti, a tot el professorat, unificar criteris i optimitzar els recursos.

- Elaborar prèviament el contingut que s'ha de traspasar a les entrevistes i la forma de fer-ho, tenint en compte les característiques de la família destinatària.
- Fomentar en les entrevistes un clima de confiança que permeti crear un context relacional positiu, on les famílies sentin que se'ls obre un espai de comunicació.
- Crear un clima de confiança amb les famílies a partir del diàleg positiu.
- Tenir en compte els recursos de competència lingüística (verbals o escrits) en la relació amb les famílies.
- Mantenir el contacte visual en les entrevistes amb les famílies.
- Fixar-nos en el to de veu que utilitzem, en la fluïdesa verbal i en la claredat en l'exposició quan ens comuniquem amb la família.
- Establir i difondre normes, orientacions o rutines entre els tutors sobre com han de ser les relacions amb les famílies, tant pel que fa al llenguatge verbal com no verbal.
- Utilitzar a les entrevistes un tipus de comunicació assertiva i constructiva, trobant camins de relació des del respecte mutu i valorant la pròpia experiència i la de les famílies.
- Recollir i sistematitzar els resultats de les entrevistes amb la família.
- Transmetre oportunament la informació recollida a les entrevistes a les persones implicades.
- Explicitar en els continguts addicionals de la carta de compromís els acords presos amb les famílies en les diferents entrevistes de seguiment.
- Revisar, abans de dur a terme una entrevista, les dades recollides en l'última sessió.
- Garantir al menys una entrevista de seguiment anual amb totes les famílies, adaptant, si cal, els horaris a les necessitat de les famílies.
- Evitar fer reunions exclusivament per parlar de situacions puntuals, problemes o dificultats i aprofitar per treballar de forma més global el procés de l'alumne i de les seves millores.
- Fer ús, durant les sessions informatives amb les famílies del grup, de les informacions, orientacions i recursos que facilita el web *Família i Escola. Junts x l'Educació* del Departament d'Ensenyament sobre les diferents etapes d'escolarització i els processos educatius.
- Fomentar la utilització de l'agenda com a eina de comunicació bidireccional entre l'escola i la família. És important explicar a les famílies com fer-ne un bon ús.
- Destinar en els informes de seguiment de l'alumnat que enviem a les famílies un espai perquè puguin fer arribar els seus comentaris.

- Elaborar els informes de seguiment de l'alumnat o altres comunicacions, tenint en compte les característiques de les famílies i garantint que siguin entenedors per a totes.
- Afavorir el lliurament d'informes de seguiment de forma personal amb la família i l'alumne. Aquesta pràctica permet establir espais de comunicació i millorar l'intercanvi comunicatiu i l'adquisició de compromisos mutus.
- Valorar l'oportunitat de fer assistir a l'alumnat a les entrevistes amb la seva família en moments concrets.
- Disposar d'un espai adequat per a les entrevistes personals amb les famílies.

Proposta d'actuacions per a la informació i comunicació de les famílies i l'entorn

- Coordinar-se amb les administracions i entitats locals i la resta d'agents educatius d'un territori per elaborar una campanya divulgativa a les famílies sobre els recursos educatius existents en el territori.
- Coordinar-se amb les administracions locals i la resta d'agents educatius d'un territori per difondre a les famílies uns valors educatius compartits (en l'àmbit esportiu, lleure, escolar...).
- En el cas de pertànyer a Plans educatius d'entorn (PEE), promoure la participació de l'AMPA i la resta de les famílies en espais de comunicació i interrelació organitzats pel PEE.
- Difondre entre les famílies els materials divulgatius de l'àmbit educatiu de la localitat (Oferta educativa dels centres, oferta de lleure educatiu, etc).
- Divulgar entre les famílies guies d'orientació per a l'elecció de centres o guies d'orientació professional publicades pel municipi (Dossiers d'orientació dels EAP, itineraris educatius, etc.).
- Fer difusió de l'oferta formativa per a les famílies que organitza el municipi.
- Coordinar-se amb les administracions locals per promoure espais de comunicació (presencial i no presencials) amb les famílies.
- Donar a conèixer els projectes educatius del municipi on el centre participa i els canals de comunicació de les famílies. (Projecte educatiu de ciutat, Pla educatiu d'entorn, etc).
- Planificar conjuntament les jornades de portes obertes dels centres del municipi.
- Promoure accions divulgatives en diferents mitjans sobre projectes de centre, activitats escolars i curriculars, concursos, premis..

- Col·laborar amb els mitjans de comunicació locals en campanyes de sensibilització i formació de les famílies al voltant de temes educatius.
- Participar en la publicació de revistes educatives d'abast comunitari.
- Utilitzar els serveis comunitaris que afavoreixin la comunicació amb les famílies nouvingudes que desconeixen la llengua catalana (serveis de traducció, mediadors interculturals...).
- Sensibilitzar les famílies sobre la necessitat d'utilitzar la llengua catalana com a llengua d'interrelació i cohesió.
- Participar en la creació i difusió de materials comunitaris que fomentin la participació de les famílies en l'aprenentatge dels seus fills.
- Promoure trobades i accions d'intercanvi comunicatiu no formal entre famílies de diferents nivells i diferents centres (festes populars, sortides, activitats culturals...).
- Participar juntament amb els mitjans de comunicació locals en actuacions de sensibilització que fomentin el valor de la diversitat lingüística.
- Col·laborar amb l'administració local per crear espais d'informació, comunicació i difusió en diferents formats, tant físics com virtuals.
- Obrir els centres a les entitats de l'entorn perquè expliquin a les famílies les seves propostes educatives (educació en el lleure, entitats culturals, associacions...).
- Promoure jornades i grups de treball amb les famílies per parlar i debatre sobre el valor de la comunicació i la seva incidència en les relacions personals, familiars i socials.
- Difondre bones pràctiques ja sigui intercentres o bé entre els diferents agents educatius d'un territori per afavorir la informació i comunicació amb les famílies.

RECURSOS CANALS D'INFORMACIÓ I COMUNICACIÓ

SENSIBILITZACIÓ I REFLEXIÓ

- ALFONSO, C i altres (2006) [*La participación de los padres y las madres en la escuela*](#). Barcelona. Editorial Graó.
En aquest llibre l'autor ens presenta una selecció de textos que introdueixen elements d'anàlisi i reflexió sobre la participació i la comunicació entre les famílies i l'escola.

- COMELLAS, M.J. (2009) [Família i escola: compartir l'educació](#). Barcelona. Editorial Graó.
En aquest llibre l'autora reflexiona sobre quin és i quin ha de ser el paper de les famílies en l'educació dels seus fills i aprofundeix en els mecanismes de comunicació per afavorir la coherència educativa.
- CRUZ, A (2010) [Carta oberta \(i amable\) a les escoles que volen treballar amb les famílies](#) . Edu21
En aquest article, l'autor proposa una reflexió sobre la comunicació dels centres amb les famílies i els demana que aquesta comunicació vagi més enllà de la simple informació i que sigui capaç d'il·lusionar de manera engrescadora.
- GARCÍA, W. i d'altres (2008). [Les famílies a l'escola: això no toca?](#) Revista Guix Núm. 345. pàg. 39-41.
En aquest article l'autor reflexiona sobre la importància de la participació de les famílies en l'educació dels seus fills. En una de les conclusions remarca la importància de la comunicació i la col·laboració entre les famílies i els mestres com a element bàsic per donar coherència a l'acció educativa.
- GARRETA, J. i altres (2007). [La relación familia-escuela](#). Edicions de la Universitat de Lleida.
Aquest llibre inclou articles de diferents autors que aporten reflexions sobre com hauria de ser la relació família-escola, la seva comunicació i la participació de les famílies en els centres educatius.
- PARELLADA, C (2010) [Reflexions sobre una bona vinculació entre les famílies i l'escola](#). OMNIUM Article d'**Escola Catalana**. Escola i família. Número 463
En aquest article, l'autor aporta informacions i reflexions sobre la implicació i complicitat de les famílies per aconseguir l'èxit educatiu dels seus fills. Aporta també algunes orientacions sobre com hauria de ser la comunicació amb les famílies i les actituds que els professionals dels centres han de tenir en les seves relacions envers elles.

- [Parent involvement in schools. Best practice briefs. Outreach University \(Michigan\)](#) (2004)

Aquest estudi proposa diversos qüestionaris que poden ajudar al centre a reflexionar sobre la informació que es dona a les famílies i la seva participació en el centre.

BONES PRÀCTIQUES

- [Comunicació amb les famílies](#). La *Llar d'Infants Agora* de Barcelona considera que la connexió entre família i escola és una qüestió primordial que convé cuidar i fer funcionar per garantir la coherència en l'educació de l'infant. En aquest sentit ha planificat diferents actuacions a fer amb les famílies perquè aquesta comunicació sigui fluïda.
- [Ús de les noves tecnologies en la comunicació amb les famílies](#). *El Col·legi Sant Ermengol* d'Andorra utilitza el twitter, a més dels canals habituals, com a una nova eina d'informació per a les famílies.

EINES, ESTRATÈGIES I MODELS

- [Família i Escola. Junts x l'Educació](#). El Departament d'Ensenyament ofereix informacions, orientacions i recursos a les famílies sobre l'escolaritat i els processos educatius dels fills.
- [Notes per a la comunicació amb les noves famílies que arriben al centre](#). El Departament d'Ensenyament facilita notes en diversos idiomes per propiciar la comunicació i la relació amb la família de l'alumnat nouvingut.
- [Web d'acollida a Catalunya](#). El Departament de Benestar Social i Família ofereix, en deu llengües diferents, informació bàsica sobre l'ensenyament a Catalunya.
- [Guia de recursos web per a comunicar-se amb les famílies](#). El Departament d'Ensenyament ofereix un llistat de programes i plataformes web per utilitzar en la comunicació de les famílies amb l'escola, i destaca el valor afegit que aporten cadascuna d'aquestes eines.

- [L'entrevista inicial. Una eina de comunicació i informació.](#) El Departament d'Ensenyament presenta una mostra o guia, organitzada per etapes educatives, que pot ajudar a preparar les entrevistes inicials amb la família.
- ALBALADEJO, M (2010) [Com dir-ho. Entrevistes eficaces en l'àmbit educatiu](#) (pp. 53-85) . Barcelona. Editorial Graó.
Aquest és un llibre pràctic amb suggeriments per conduir amb èxit les entrevistes amb les famílies i amb exercicis per millorar les habilitats comunicatives i les competències emocionals necessàries. L'autor ofereix casos reals, pautes clares d'actuació i qüestionaris per observar i reflexionar.
- COMELLAS, M. J. (2009) [Comunicació entre la família i l'escola al llarg del procés educatiu.](#) A: *Família i escola: compartir l'educació.* (pàg.108-115). Barcelona. Editorial Graó.
En aquest apartat l'autora aporta eines i recursos perquè la comunicació entre família i escola sigui possible al llarg de tota l'etapa educativa.
- PAÑELLAS, M. i d'altres. (2009) [Elements sobre els canals de comunicació.](#) A l'article *La Relació família-institut* de la Revista Temps d'Educació (pàg.186, núm.37). Universitat de Barcelona.
En aquest apartat els autors ens aporten algunes recomanacions a tenir en compte a l'hora de dissenyar els canals de comunicació amb les famílies. Segons els autors, és primordial estudiar mecanismes que possibilitin la fluïdesa de l'intercanvi bidireccional d'informació i que aquests siguin apropiats a cada realitat.
- PAÑELLAS, M. i d'altres. (2009) [Entrevista pares-tutor. Aspectes a tenir en compte.](#) A l'article *La Relació família-institut* de la Revista Temps d'Educació (pàg.186-188, núm.37). Universitat de Barcelona.
En aquest apartat, els autors ens aporten orientacions sobre quins són els elements a tenir en compte a les entrevistes entre els pares i el professor tutor.
- SAINZ, Nicolás i altres. [Entrevista familiar en la escuela.](#) Ed. Piràmide.
Els autors consideren que l'entrevista és una de les eines més poderoses pel professorat per aconseguir que les famílies siguin aliades en el procés educatiu dels fills, i aporten, en aquest llibre, estratègies per superar els problemes que

puguin sorgir en les entrevistes familiars a l'hora d'aconseguir la col·laboració de les famílies.

- Exemple de [Dossier informatiu](#) de l'*Escola bressol Can Canet* de Barcelona que es lliura a les famílies a principis de curs.
- Exemple de [Dossier informatiu](#) de l'*Institut Parets dels Vallès* que es lliura a les famílies a principis de curs.
- Exemple de [Dossier informatiu](#) de l'*Institut Valldemosa* de Barcelona proposa un dossier per a les famílies que recull tota la informació que els pot interessar al llarg del curs.
- [Espai d'informació i acollida per a la les famílies](#). L'*escola Cervantes* de Barcelona facilita un espai virtual "Admissió i acollida" amb informacions per a les famílies que s'incorporen al centre. Inclou informacions com: la preinscripció al centre amb la normativa legal, aspectes bàsics de l'educació obligatòria en diferents llengües i informacions sobre les actuacions de comunicació amb les famílies (entrevistes, visites al centre ...).
- [Models de circulars i informacions a les famílies](#). L'*escola Sant Jordi* de Sant Vicenç dels Horts posa a disposició de les famílies, en format digital, totes les circulars i informacions que es reparteixen als alumnes sobre projectes, reunions, xerrades, actes festius... i altres que puguin ser del seu interès.
- [Espai de comunicació a les famílies](#). L'*institut d'Aran* de Vielha facilita un espai virtual on recull documents d'interès per a les famílies com la carta de compromís, els model d'autorització, els dossiers informatius d'acollida a les famílies.
- [Models de qüestionaris sobre la participació de les famílies](#). La Outreach University de Michigan, en el seu informe *Parent involvement in schools. Best practice briefs* (2004) proposa diversos qüestionaris per millorar la informació i comunicació que es dona a les famílies.

5.4. Participació

DEFINICIÓ

La participació és un dret i un deure de totes les persones en les societats democràtiques, és un procés que es construeix col·lectivament per obtenir beneficis personals i col·lectius. Participar en l'àmbit educatiu, vol dir, sobretot, ser protagonista del propi procés educatiu.

INTRODUCCIÓ

La participació dels pares i mares és un dret però també és un deure. La Llei d'educació, en el seu article 25, exposa que les mares, els pares o els tutors tenen el dret i el deure de participar activament en l'educació de llurs fills, i el dret de participar en la vida del centre per mitjà del consell escolar i dels altres instruments de què es dotin els centres en exercici de llur autonomia. Dit d'una altra manera, els centres educatius han de facilitar que les famílies puguin exercir les seves responsabilitats.

Són molts els informes i estudis que associen l'èxit acadèmic i educatiu dels infants i joves amb variables que depenen directament de l'acció i participació de la família en els processos escolars. En aquest sentit l'OCDE va seleccionar com a indicador de qualitat de l'informe PISA (2006), la participació dels pares en el centre educatiu.

En un model participatiu família i escola se senten part d'un mateix projecte i comparteixen objectius i significats. Cadascú, des del coneixement i el reconeixement de l'altre, actua dins del seu rol i competències pròpies de forma complementària. Ha de quedar explicitat en el PEC la delimitació dels rols i les competències de les famílies i dels diferents professionals de la comunitat educativa.

Per avançar cap a un model participatiu, cal conèixer els factors que expliquen l'actual situació sobre la participació de les famílies en els processos educatius i en el funcionament del centre. No és tant important relatar què passa sinó, malgrat que no sigui fàcil, analitzar les causes específiques del centre que dificulten la participació i trobar les maneres, conjuntament famílies i escola, per millorar la situació. Fóra bo aprofitar les estructures ja existents per tal de potenciar la participació.

Formes de participació

Els pares i mares poden participar en la vida de centre de formes i graus molt diversos, Algunes d'aquestes formes tenen un caràcter més voluntari per a les famílies, però d'altres formen part de les seves competències i responsabilitats.

- **Participació de les famílies en el seguiment i procés escolar del seus fills.**

Tal com marca la normativa, les famílies són les primeres responsables de l'educació i la formació dels fills i, per tant, els han d'acompanyar en el procés escolar.

- **Participació de les famílies en el funcionament de centre.**

- **Representació.** Els centres han de garantir la participació de les famílies en el Consell Escolar i les diferents comissions que se'n deriven. D'altra banda, les mares i pares de l'alumnat matriculat en un centre poden constituir una associació. Les AMPA, associacions de mares i pares, tenen per finalitat essencial facilitar la participació de les famílies en el Projecte educatiu de centre i de les diferents actuacions que s'hi desenvolupin.
- **Projecte compartit.** Disposar de moments per a la reflexió i per al debat amb les famílies i la resta de la comunitat educativa és una altra forma de participar que ens ha de permetre compartir objectius i significats, i construir iniciatives educatives en un projecte comú.

D'altra banda, per poder participar cal estar informat. En aquest sentit, calen canals d'informació eficaços que permetin a les famílies disposar de la informació necessària en tot moment per poder participar.

NORMATIVA DE REFERÈNCIA

- [Llei 12/2009](#), del 10 de juliol, d'educació.(DOGC 5422-16.07.2009).

L'article 20.2 estableix que per mitjà de la carta de compromís educatiu s'ha de potenciar la participació de les famílies en l'educació dels fills.

L'article 25.3 estableix el dret i el deure de les famílies de participar activament en l'educació dels seus fills i el dret de participar en la vida del centre per mitjà del consell escolar i altres instruments que concreti el centre en l'exercici de la seva autonomia.

L'article 25.4 insta el Govern a promou mesures per facilitar l'assistència de mares i pares a les reunions de tutoria i als consells escolars o als altres òrgans de representació en què participin.

L'article 26 estableix el dret dels pares i mares a constituir-se en associacions amb la finalitat de facilitar la seva participació en les activitats de centre.

- [Llei 18/2003](#), del 4 de juliol, de suport a les famílies. (DOG 3926- 16.7.2003).

L'article 32.1 disposa que el Govern ha de fomentar la coordinació o interacció harmònica de les famílies amb els centres educatius.

L'article 47.1 insta el Govern a impulsar l'associacionisme familiar.

- [Decret 102/2010](#), del 3 d'agost, sobre l'autonomia dels centres educatius. (DOGC 5686-05.08.2010).

L'article 8.1 estableix que els projectes educatius han de preveure els mecanismes de participació de les famílies.

L'article 15.1 estableix la col·laboració de les famílies en l'acció tutorial.

L'article 15.2b estableix l'obligació de facilitar a les famílies, mitjançant l'acció tutorial, la seva participació i implicació en el procés educatiu dels seus fills.

L'article 19 insta els centres educatius a concretar en les Normes d'organització i funcionament de centre el procés de participació de les famílies.

- [Decret 155/2010](#), de 2 de novembre, de la direcció dels centres educatius públics i del personal directiu professional docent (DOGC 5753 – 11.11. 2010).

L'article 7.a estableix que la direcció del centre ha de garantir el funcionament de les vies i els procediments de relació i cooperació amb les famílies

L'article 7.f insta la direcció del centre ha d'establir canals de relació amb les associacions de mares i pares d'alumnes.

DIAGNOSI

Els centres educatius poden valorar la seva situació respecte a la línia d'intervenció, indicant a cada afirmació o ítem de diagnosi el grau d'assoliment o acord (gens, poc, bastant, molt). A partir de les seves respostes, l'aplicació Escola i Família genera els punts forts i febles i proposa unes actuacions de millora.

Diagnosi centre

- Sensibilitzem el claustre sobre la importància de la participació de les famílies en els processos educatius.
- Elaborem juntament amb l'AMPA actuacions que milloren la participació.
- Donem a conèixer a les famílies com poden participar en el procés escolar dels fills i en el funcionament del centre.
- Fomentem la participació de les famílies en la elaboració dels documents de centre.
- Preveiem espais físics i virtuals perquè totes les famílies puguin participar en els projectes de centre.
- Promovem la participació de les famílies en l'AMPA.
- Recollim i difonem les bones pràctiques en participació realitzades en el centre.

Diagnosi aula

- Creem un ambient de confiança i cooperació que afavoreixi la participació de les famílies en el funcionament de l'aula.
- Fomentem la creació de la figura dels delegats de classe com una eina de relació entre les famílies i amb el tutor.
- Informem a les famílies sobre el treball a l'aula i en com poden fer l'acompanyament escolar a casa.
- Utilitzem la carta de compromís per promoure la participació de les famílies.
- Fomentem la col·laboració i participació de les famílies en les activitats educatives de l'aula.
- Difonem bones pràctiques sobre els models participatius d'aula.

Diagnosi d'entorn

- Fem participar l'AMPA en els processos de millora de participació de les famílies en l'entorn.
- Promovem la coordinació entre les AMPA del centre d'un mateix barri o municipi.

- Ens coordinem amb l'entorn per donar a conèixer a les famílies les formes de participació al seu abast.
- Promovem la participació de les famílies en els projectes educatius comunitaris.
- Ens coordinem amb els centres educatius de la localitat per intercanviar experiències i pràctiques participatives.

Proposta d'actuacions per a la participació de les famílies en el funcionament del centre

- Sensibilitzar el claustre sobre la necessitat de potenciar els processos de participació de les famílies.
- Valorar la participació de les famílies en el centre com un indicador de funcionament democràtic.
- Diagnosticar de forma conjunta (famílies i centre educatiu) les causes de la manca de participació de les famílies en el procés escolar dels seus fills i en el funcionament del centre.
- Diagnosticar de forma conjunta (famílies i centre educatiu) la situació respecte a la relació o coordinació centres- família.
- Elaborar, conjuntament amb l'AMPA i a partir d'una diagnosi, propostes d'actuacions que millorin la relació centre-família i la participació de les famílies en el procés escolar dels fills i en el funcionament del centre.
- Dissenyar i planificar espais formatius amb diferents formats per facilitar la participació de totes les famílies (per exemple, conferències, cafè-tertúlies, tertúlies dialògiques...).
- Recollir en el Projecte educatiu de centre (PEC) els canals de participació en el centre.
- Explicitar en el PEC les competències de les famílies i dels diferents professionals del centre quant a la tasca educativa .
- Explicar en el Pla d'acollida per a famílies quines són les formes de participació en el centre i com les poden fer servir. Per participar, és important sentir-se "part de" des del primer moment.
- Recollir, en les Normes d'organització i funcionament de centre (NOFC) les responsabilitats i competències de les famílies i dels diferents professionals del centre pel que fa a la tasca educativa.
- Explicitar, a la Carta de compromís educatiu, els tipus de participació existents i les seves finalitats.

- Discernir entre la participació voluntària, beneficiosa, o aquella que és imprescindible, com el seguiment i acompanyament acadèmic dels fills.
- Promoure la participació de les famílies en el projecte educatiu del centre, compartint-lo i revisant-lo conjuntament.
- Formular els continguts comuns de la Carta de compromís de manera participativa entre els diferents agents de la comunitat educativa, especialment docents i famílies.
- Fomentar la participació de les famílies en l'elaboració de les Normes d'organització i funcionament de centre (NOFC), del Projecte de convivència, etc. per tal d'obtenir una actuació coherent i complementària escola- família.
- Promoure la creació de comissions mixtes de treball, docents i famílies, per reflexionar de forma conjunta.
- Concretar en el Pla anual de centre les actuacions per millorar la implicació i la participació de les famílies en els procés escolar educatiu dels seus fills i en el funcionament del centre (AMPA, Consell Escolar, Comissió de Convivència...).
- Dissenyar, conjuntament amb l'AMPA, els canals d'informació, difusió i gestió del procés de participació de les famílies en els consells escolars.
- Donar suport i dinamitzar les associacions de mares i pares d'alumnes (AMPA).
- Fomentar la creació de famílies-guia que orientin sobre les formes de participació que es poden dur a terme al centre.
- Incentivar la participació de les famílies facilitant eines de comunicació (mini bloc, Twitter,...) per vincular les famílies, amb interessos comuns, a través de missatges breus.
- Promoure espais no formals de relació amb les famílies que potenciïn un clima positiu i de cohesió social.
- Garantir un espai i un temps de trobada per a les famílies (sala amb màquina de cafè,...).
- Convertir la pàgina web i la revista del centre en espais de participació de tots els membres de la comunitat educativa.
- Fer ús de les informacions, orientacions i recursos que facilita el web *Família i Escola. Junts x l'Educació* del Departament d'Ensenyament sobre les diferents estratègies participatives de les famílies en el centre.
- Planificar en el Pla de formació de centre cursos de formació sobre com millorar la implicació i la participació de les famílies en els procés escolar educatiu dels seus fills i en el funcionament del centre
- Promoure formació específica en dinamització i participació d'AMPA i famílies.

- Crear l'Assemblea de mares i pares delegats de classe.
- Avaluar l'impacte de la formació rebuda i la seva difusió a tots els membres de la comunitat educativa.
- Incloure la valoració sobre la participació de pares i mares en la memòria anual de centre i elaborar, si escau, propostes per millorar la qualitat del recurs.
- Recollir i difondre bones pràctiques de participació de pares i mares que el centre realitza.
- Aportar les experiències participatives que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs d'informació primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals d'intercanvi, pràctiques compartides, etc.

Proposta d'actuacions per a la participació de les famílies en el funcionament de l'aula dels seus fills

- Promoure la participació de les famílies en la preparació de reunions del grup, demanant-los els temes dels quals voldrien que es parlés i aportant suggeriments.
- Seguir un guió sistematitzat i temporitzat a les reunions d'inici de curs per crear un espai d'informació, d'interrelació, d'orientació i de coneixença mútua entre les famílies i el tutor del grup.
- Fomentar la participació i la implicació de famílies en les primeres reunions de pares i mares del grup classe. El traspàs d'informació "entre iguals" facilita la incorporació dels nous membres i referma el sentiment de pertinença.
- Aprofitar les reunions inicials per fomentar la creació de la figura dels pares i mares delegats de classe, com a figura que facilita la relació de les famílies amb el tutor del grup i entre les famílies, ajudant a generar una dinàmica positiva i la cohesió del grup.
- Convidar famílies delegades d'altres cursos perquè expliquin la seva experiència i la importància del seu rol .
- Planificar conjuntament amb les famílies les reunions del grup, aportant temes, suggeriments, etc.
- Preveure actuacions per a l'acollida de les famílies noves en el centre que potenciïn la participació en activitats d'aula (festes de classe, presentació als pares delegats d'aula, trobades informals per acollir les noves famílies, etc).

- Aprofitar la participació de les famílies en els processos d'adaptació dels nens i nenes a l'aula en els primers cursos d'escolarització per tal que coneguin el treball que es fa a l'aula .
- Donar a conèixer sistemàticament a les famílies què es fa a l'aula, per què i com.
- Donar orientacions a les famílies de com fer l'acompanyament escolar a casa.
- Fer ús i difondre les informacions, orientacions i recursos que facilita el web *Família i Escola. Junts x l'Educació* del Departament d'Ensenyament sobre les diferents estratègies d'acompanyament a casa.
- Elaborar diferents formats d'entrevista inicial amb el tutor o tutora del grup: segons l'edat de l'alumne i les característiques de les famílies (entrevistes individuals, de grups de famílies, amb la participació d'altres famílies per fer de suport....)
- Compartir amb les famílies l'observació inicial i la diagnosi de les necessitats o àmbits de millora dels fills.
- Arribar a acords amb les famílies sobre les mesures que permetran la millora del rendiment escolar i el procés educatiu de l'alumne, concretar compromisos i recollir-los a la carta de compromís educatiu, en la seva part addicional.
- Utilitzar els continguts addicionals de la Carta de compromís per orientar les famílies en les tasques que poden dur a terme des de casa per complementar l'acció escolar.
- Utilitzar els continguts addicionals de la Carta de compromís per implicar les famílies en la participació de l'alumnat en activitats de lleure educatiu o de servei a la comunitat.
- Valorar i reflexionar sobre la forma de participació que oferim a les famílies per col·laborar a l'aula.
- Promoure la participació de les famílies en activitats educatives formals a l'aula (planificació i intervenció en racons, tallers, aportació d'informació pels projectes d'aula, grups interactius, etc.).
- Promoure l'elaboració de projectes compartits entre els alumnes, les famílies i els docents (manteniment de l'hort o jardí de l'escola, elaboració de jocs, organització de fires solidàries, celebracions, etc.).
- Promoure espais informals que potenciïn la relació i la participació de les famílies.
- Dur a terme una valoració compartida de la carta de compromís entre la família i el centre educatiu al final del curs acadèmic.

- Recollir i difondre pràctiques de referència sobre els models participatius que es desenvolupen a l'aula.

Proposta d'actuacions per a la participació de les famílies en l'entorn

- Dissenyar conjuntament amb l'AMPA estratègies per promoure la participació de les famílies en projectes educatius comunitaris com els plans educatius d'entorn, els projectes educatius de ciutat, fòrums educatius, xarxes educatives...
- Estimular la participació d'associacions de pares i mares en els consells escolars municipals promovent xarxes educatives de barri o municipi.
- Fer conèixer a les famílies els espais de participació en el territori i com en poden fer ús.
- Elaborar conjuntament amb l'administració local i la resta d'entitats de l'entorn un mapa de recursos que permeti als centres orientar, si escau, les famílies en el marc de la tutoria.
- Coordinar-se amb les administracions locals per promoure espais on les famílies puguin participar en el disseny i valoració dels processos educatius.
- Promoure la participació de les AMPA i la resta de les famílies en els grups de treball que organitza el Pla educatiu d'entorn, en el cas de formar-ne part.
- Promoure la coordinació de les AMPA d'un territori, amb la finalitat de participar en projectes comunitaris, optimitzar recursos i dur a terme actuacions intercentres que propiciïn la cohesió social.
- Implicar les famílies per promoure la participació dels seus fills en el lleure educatiu, l'associacionisme i el compromís cívic.
- Obrir els centres a les entitats d'educació en el lleure de l'entorn per tal que expliquin a les famílies novingudes les propostes educatives.
- Obrir els espais del centre educatiu per a activitats culturals, relacionals, esportives i de lleure adreçades a les famílies.
- Participar en la creació de materials comunitaris que fomentin la participació de les famílies en l'aprenentatge dels fills (motxilles viatgeres).
- Difondre bones pràctiques d'altres centres, projectes comunitaris, d'entitats municipals... a fi de promoure la participació de les famílies en l'entorn.

RECURSOS PARTICIPACIÓ

SENSIBILITZACIÓ I REFLEXIÓ

- ALFONSO, C i altres (2006) [La participación de los padres y las madres en la escuela.](#) Barcelona. Editorial Graó.
Aquest llibre presenta una selecció de textos que introdueixen elements d'anàlisi i reflexió sobre la participació i la comunicació entre les famílies i l'escola.
- CASTRO, M^a. M. i altres (2007) [La escuela en la comunidad. La comunidad en la escuela.](#) Barcelona: Editorial Graó.
En aquest llibre els autors reflexionen sobre les relacions que poden establir-se entre l'escola i la comunitat, d'una banda d'obertura de la institució escolar cap a la comunitat i, d'altra banda, de col·laboració de la resta d'agents de la comunitat amb l'escola.
- COMELLAS, M.J. (2009) [Família i escola: compartir l'educació.](#) Barcelona. Editorial Graó.
En aquest llibre l'autora reflexiona sobre quin és i quin ha de ser el paper de les famílies en l'educació dels fills i aprofundeix en els mecanismes de participació per afavorir la coherència educativa. L'autora posa de manifest que cal promoure un debat conjunt entre la família i l'escola que faci possible un acostament entre les dues institucions i que incideixi en el benefici de l'educació de les criatures.
- D'ANGELO, S i altres (2009) [Vínculos con la familia.](#) Comunicación y colaboración entre docentes y padres. De 0 a 5 años. (Pàg. 78-93) Ediciones Novedades Educativas.
En el capítol: "Niños, padres y maestros organizando la participación" les autores reflexionen sobre possibles activitats per fomentar la participació de les famílies en la vida escolar: tallers, diari familiar, trobades de pares i mares, festes, sortides...
- ESTEBAN, M. [Fons de coneixement. Un programa educatiu per millorar les relacions família-escola en situacions de discontinuïtat social i cultural.](#) Àmbits de psicopedagogia. Revista catalana de psicopedagogia i educació, núm. 33 (Tardor 2011) pàg. 6 -10.

En aquest article l'autor ens descriu un programa de sensibilització i participació de les famílies nouvingudes a Catalunya. Utilitza els fons de coneixement del propi alumnat per establir punts d'unió entre la vida dels estudiants i la l'escola.

- GARCÍA, W. i d'altres (2008). [Les famílies a l'escola: això no toca?](#) Revista Guix núm. 345. pàg. 39-41.

En aquest article els autors reflexionen sobre la importància de la participació de les famílies en l'educació dels seus fills. En una de les conclusions remarquen la importància de la comunicació i la col·laboració entre les famílies i mestres com a element bàsic per donar coherència a l'acció educativa.

- GARRETA, J. i altres (2007). [La relación familia-escuela.](#) Edicions de la Universitat de Lleida.

Aquest llibre inclou articles de diferents autors que aporten reflexions sobre com hauria de ser la relació família-escola i la participació d'aquestes en els centres educatius.

- PAÑELLAS, M. i d'altres (2009) [La Relació família-institut.](#) Revista Temps d'Educació, núm.37, pàg 169-196. Universitat de Barcelona.

En aquest estudi els autors reflexionen sobre el paper de les famílies als instituts i com afavorir la participació dels pares i les mares al centre. L'objectiu de l'estudi és analitzar, des del punt de vista de les famílies i dels seus representants a les AMPA, la relació dels pares i mares d'alumnes d'ESO amb l'Institut i oferir elements de millora de la seva participació al centre educatiu.

- PARELLADA, C. (2010) [Reflexions per a una bona vinculació entre les famílies i l'escola.](#) OMNIUM. Article publicat a Escola Catalana. *Escola i família*. Número 463.

En aquest article, l'autor aporta informacions i reflexions sobre la necessitat de la implicació i complicitat de les famílies per aconseguir l'èxit educatiu dels fills. Proporciona també algunes orientacions sobre com hauria de ser la participació de les famílies en el centre educatiu i quines haurien de ser les actituds dels professionals dels centres envers les famílies.

- PUIGDELLÍVOL, I. i altres (2002). [Comunidades de aprendizaje. Transformar la educación.](#) Barcelona. Editorial Graó.

En aquest llibre els autors presenten les comunitats d'aprenentatge, una alternativa que ja s'està portant a terme a centres on les famílies, el professorat i l'entorn social dialoguen, treballen conjuntament i transformen els centres educatius per tal que tot l'alumnat tingui èxit en els seus estudis.

- ROMERO, M.J. (2010) [Família y escuela](#). Colección Educación Secundaria Obligatoria. Editorial Wanceulen. Sevilla. Capítol 4.
En el capítol 4 l'autor reflexiona sobre les possibles estratègies per a incrementar la participació de les famílies a l'escola: participació en activitats extraescolars o escolars.
- [Participació de pares a l'escola](#). La xarxa de televisions locals realitza el programa "Pares, fills i escoles". El programa que destaquem permet reflexionar sobre la participació dels pares a l'escola.

BONES PRÀCTIQUES

- FERRER, I i altres. (2009) [Les famílies: de la presència a la implicació](#) *IN. Revista Electrònica d'Investigació i Innovació Educativa i Socioeducativa*, V. 2, n. 1, pàg 143-151.
Els autors, amb aquesta experiència de l'escola *Sant Carles* d'Eivissa, ens descriuen com establir els marcs i moments de participació i presència de les famílies a l'escola com una tasca indispensable.
- SOLER, J M. (2003) [Intervenció psicopedagògica en les relacions família-escola](#). *Revista Àmbits de psicopedagogia* núm. 10. pàg. 19-24.
En aquest article l'autor ens descriu l'experiència que es du a terme al municipi de L'Estartit. Tots els centres educatius de la població fan activitats conjuntes on també participen les famílies: trobades, tertúlies, xerrades, escola de pares...
- [L'escola oberta a les famílies](#). *L'escola Congrés-Indians* de Barcelona, des dels seus inicis, té la voluntat de crear una autèntica Comunitat d'Aprenentatge, de manera que sigui un espai obert a les famílies. Entre d'altres estratègies, l'escola proporciona "L'espai familiar", on les famílies poden estar-se i relacionar-se sempre que vulguin i que s'ha convertit en un gran motor de l'escola.

- [Comunitat d'aprenentatge](#). L'Escola Can Basora de Mollet del Vallès es defineix com una Comunitat d'Aprenentatge. Aquest model educatiu es basa en la participació activa de tota la comunitat educativa per la millora de l'èxit educatiu i la convivència. En una comunitat d'aprenentatge les famílies tenen una participació activa en tots els àmbits escolars. En aquest centre s'estimula molt la participació: s'organitzen grups interactius que des del voluntariat donen suport a l'aula i diferents comissions on les famílies hi participen incidint directament en l'organització del centre.
- [Comunitat d'aprenentatge](#). L'escola Les Basserolles de Seva es defineix com una Comunitat d'Aprenentatge. Aquest model educatiu es basa en la participació activa de tota la comunitat educativa per la millora de l'èxit educatiu i la convivència. En una comunitat d'aprenentatge les famílies tenen una participació activa en tots els àmbits escolars. Aquest centre, a través de la pàgina web, dona informació sobre el què és una comunitat d'aprenentatge per mitjà d'articles, bibliografia, transcripció de xerrades,...
- [Comissions mixtes](#). L'escola Marina de Montgat organitza comissions com la econòmica, la permanent, la de convivència, la d'escola de pares i mares....en les quals mestres, pares i mares treballen de manera cooperativa.
- [Mercat d'intercanvi](#). L'Escola dels Encants de Barcelona, amb la col·laboració de les famílies, organitza un mercat solidari d'intercanvi d'articles per recollir joguines i llibres per a nens hospitalitzats.
- [Projecte de participació de les famílies a l'Institut](#). L'institut Son Ferrer de Calvià porta a terme aquest projecte que pretén millorar la participació de les famílies als centres educatius. En el projecte es concreten diferents actuacions de participació de les famílies (suport a les guàrdies de pati, suport en l'organització de les aules, assistència a les sessions d'avaluació, creació d'un banc de temps per a diverses tasques comunitàries...) que ajuden a millorar el clima de confiança i l'èxit educatiu.

EINES, ESTRÀTEGIES I MODELS

- [Família i Escola. Junts x l'Educació.](#) El Departament d'Ensenyament ofereix informació sobre diferents tipus de participació en la comunitat educativa, des d'una posició purament informativa fins a una participació més activa en els diversos projectes que es realitzin al centre escolar.
- [Fases de transformació d'una escola en comunitat d'aprenentatge.](#) El Departament d'Ensenyament posa a l'abast dels centres educatius *el Document marc del Projecte de comunitats d'aprenentatge a Catalunya* on s'especifiquen els objectius i el desenvolupament del projecte. Les comunitats d'aprenentatge són un model educatiu que es basa en la participació activa de tota la comunitat educativa per a la millora de l'èxit educatiu i la convivència. En una comunitat d'aprenentatge les famílies tenen una participació activa en tots els àmbits escolars.
- [Participació familiar amb l'espai web Família i Escola.](#) El Departament d'Ensenyament a través del seu espai web *Família i Escola. Junts x l'Educació*, ofereix recursos i eines que podeu utilitzar com a punt de partida per facilitar la participació de les famílies en el centre, així com el seguiment i acompanyament que fan del procés escolar i educatiu dels fills.
- [Edublocs per a pares i mares.](#) El Departament d'Ensenyament ofereix orientacions per utilitzar els edublocs com un recurs que pot facilitar la participació de pares i mares en la formació per a famílies. Els edublocs són blocs elaborats amb la finalitat d'informar i compartir amb les famílies criteris educatius, millorant així la continuïtat i coherència educativa entre l'escola i la família.
- FOREST, C i altres (2006): [Comunicación cooperativa entre la familia y la escuela.](#) Editorial Nau llibres. Valencia.
En aquest llibre l'autor ofereix orientacions, guies i materials per a la realització de tallers de pares, seminaris, escoles de pares... amb l'objectiu d'ajudar les famílies i el professorat a aprendre a comunicar-se, participar i implicar-se mútuament.

- PUIGDELLÍVOL, I. i altres (2002). [Comunidades de aprendizaje](#). Transformar la educación. Barcelona. Editorial Graó. pàgs. 73-90.
En el capítol 5, els autors ofereixen orientacions pedagògiques per dur a terme el procés de transformació d'un centre en comunitat d'aprenentatge i descriuen totes les fases de què consta aportant-hi estratègies i models.
- SAINZ, N. i altres. (2011) [Entrevista familiar en la escuela](#). Editorial Pirámide.
En aquest llibre els autors consideren que l'entrevista és una de les eines més poderoses perquè el professorat aconsegueixi que les famílies s'impliquin en el procés educatiu dels fills i proposen una sèrie d'estratègies per preparar aquestes entrevistes i aconseguir la col·laboració de les famílies.
- [Model d'actuacions per implicar les famílies](#). El Consorci del barri de la Mina de Barcelona proposa diferents actuacions per promoure i millorar la relació de la família amb el professorat i també per augmentar la participació de les famílies a l'escola.
- [Els pares a l'escola](#). *L'Escola El bosc de la Pabordia* de Girona compta amb la col·laboració dels pares i mares, que participen a les aules. Les famílies intervenen de diferents maneres: explicant jocs, contes, les seves experiències professionals...
- [Model d'enquesta del grau de satisfacció de les famílies ver el centre](#). Per tal de millorar el servei que presten a les famílies, tots els centres educatius d'Olesa de Montserrat s'han posat d'acord per elaborar una enquesta i recollir-ne les aportacions.
- [Seqüenciació dels d'àmbits de participació de les famílies](#). L'escola *Elisenda* de Montcada programa i seqüencia la participació de les famílies per diversos àmbits d'intervenció: tutoria, activitats per famílies, festes, delegats de classe, comissions d'estudi, de gestió...
- [Models de qüestionaris sobre la participació de les famílies](#). La Outreach University de Michigan, en el seu informe *Parent involvement in schools. Best practice briefs* (2004) proposa diversos qüestionaris perquè el centre reflexioni sobre la participació de les famílies.

5.5. Formació per a famílies.

DEFINICIÓ

Formar-se és adquirir o actualitzar coneixements, competències, capacitats, habilitats o actituds, per poder donar una resposta més eficaç i eficient davant els reptes que ens proposem i les responsabilitats adquirides.

INTRODUCCIÓ

Són moltes les pràctiques de centres educatius que han trobat un espai i un temps per compartir, amb els pares i mares, experiències i reflexions sobre l'educació del seus fills.

La relació de les famílies amb els fills, les expectatives sobre el seu futur o l'acompanyament que poden proporcionar-los en el procés escolar són alguns dels elements claus per l'èxit escolar i educatiu de l'alumnat. Un bon recurs per millorar aquests processos educatius són els espais formatius per a famílies que dissenyen les AMPA i els centres educatius.

D'altra banda, el context social és una realitat canviant i, com a conseqüència, la tasca d'educar es fa cada cop més complexa. Actualment, a Europa s'ha obert un debat sobre l'exercici de les responsabilitats parentals en el context dels canvis socials, jurídics i econòmics que afecten el desenvolupament de la vida diària de les famílies. En aquest debat sorgeix el concepte de parentalitat positiva, que el Consell d'Europa⁹ defineix com el *“comportament dels pares que es basa en l'interès superior del nen, en la seva cura i el foment de les seves capacitats, evitant la violència i donant-li reconeixement i orientació que inclou l'establiment de límit que permetin el seu ple desenvolupament.”*

La complexitat del context social fa més necessari que mai una formació entre iguals basada en el concepte de parentalitat positiva. Els centres educatius han de facilitar i dinamitzar activitats formatives o espais de diàleg on pares i mares intercanvien idees sobre l'educació dels fills i com afrontar dificultats en el dia a dia. L'objectiu serà donar suport a les habilitats parentals des de la intenció d'impulsar la comunicació i l'intercanvi d'experiències,

---

⁹ [Recomanació Rec\(2006\) 19 del Comité de Ministres del Consell Europeu](#)
Definició de parentalitat positiva

Però la participació de les famílies en la formació de pares i mares presenta actualment, per diferents motius, certes dificultats. Cal que entre tots trobem la manera, d'afavorir aquestes actuacions i millorar la situació.

Per poder afavorir la participació de les famílies en la formació cal que hi hagi un enfocament que no parteixi de les possibles dificultats o problemes, sinó d'interessos compartits i formulats pel centre i per les famílies a partir dels sabers dels participants.

Un altre aspecte important és el punt de partida. La formació ha de donar resposta a una necessitat i a un interès per compartir coneixements i punts de vista. En la mesura que es facin coincidir, per exemple, el temes d'interès per als pares i mares amb els que es tracten a les tutories de grup o individuals, s'estimularà la participació.

En aquest mateix sentit és bo que les persones assistents s'agrupin en funció de les etapes escolars de l'alumnat i puguin ser conduïdes per persones dinamitzadores, expertes en educació i treball amb famílies, o pels propis docents.

També cal tenir en compte que la cooperació i la implicació dels docents en aquests espais formatius permeten compartir significats i projectes i alhora donen continuïtat i coherència a les actuacions de la família i les del centre educatiu.

La formació per a famílies pot tenir diferents formats. Entre ells destaquen:

- **Conferència:** la seva finalitat és la sensibilització, informació i difusió, al voltant d'un tema.
- **Espais d'intercanvi de pares i mares,** per tal de debatre o compartir estratègies educatives aplicades a l'àmbit familiar així com intercanviar experiències amb altres famílies que viuen circumstàncies semblants, tot compartint sentiments, situacions i reflexions.
- **Tallers:** Té un caràcter eminentment pràctic, amb l'objectiu que els pares i mares puguin parlar d'aspectes aplicables a l'educació dels fills.
- **Debats educatius.** Amb assistència de pares i mares, professorat i altres professionals vinculats amb el camp educatiu.

- **Cafès tertúlia**, on assisteixen majoritàriament famílies però també oberts a altres professionals que, en un ambient relaxat, poden compartir i intercanviar idees, processos, reflexions o criteris.
- **Cursos de formació adreçats a tota la comunitat educativa**. Els pares i mares assisteixen i es formen per poder integrar-se a un projecte compartit (exemple el programa de mediació escolar).
- **Fòrums en espais virtuals d'intercanvi d'opinions** .
- **Tertúlies dialògiques** on a partir d'un text literari el professorat, l'alumnat, els familiars i altres agents reflexionen conjuntament.

NORMATIVA DE REFERÈNCIA

- [Llei 12/2009](#), del 10 de juliol, d'educació. (DOGC 5422-16.07.2009).

L'article 27.1 insta el Govern a impulsar programes de formació que afavoreixin la implicació de les famílies en l'educació dels fills.

L'article 27.2 insta el Govern a promoure l'intercanvi d'experiències sobre les estratègies amb què les famílies eduquen els seus fills.

- [Llei 14/2010](#), del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. (DOGC 5641-02.06.2010).

L'article 37.3 estableix que les administracions públiques han de vetllar perquè els pares disposin dels mitjans de formació necessària per complir les seves responsabilitats envers els seus fills.

L'article 104 preveu orientació i assessorament específic per a famílies en situacions de risc.

- [Llei 18/2003](#), del 4 de juliol, de suport a les famílies. (DOG 3926- 16.7.2003).

L'article 30.1 estableix que les administracions públiques han de donar suport i informació a les famílies pel que fa als drets i deures dels seus fills.

L'article 32.2 disposa que als centres educatius s'han de fomentar la dinamització i la consolidació de les escoles de mares i pares

L'article 45 disposa que el Govern ha d'establir programes per potenciar el paper de les

famílies com a educadores i transmissores de valors humans i cívics i afavorir l'intercanvi d'experiències entre aquestes.

DIAGNOSI

Els centres educatius poden valorar la seva situació respecte a la línia d'intervenció, indicant a cada afirmació o ítem de diagnosi, el grau d'assoliment o acord (gens, poc, bastant, molt). A partir de les seves respostes, l'aplicació Escola i Família genera els punts forts i febles i proposa unes actuacions de millora.

Diagnosi centre

- Tenim en compte el paper de les famílies en el procés escolar dels alumnes a l'hora d'organitzar accions formatives per al professorat i els pares.
- Programem la formació per pares i mares tenint en compte els seus interessos.
- Facilitem espais d'intercanvi entre les famílies, professorat i resta de membres de la comunitat educativa.
- Fem difusió de la formació específica per a les famílies que pertanyen als òrgans col·legiats de participació del centre.
- Programem formació per a famílies en diferent format i de diversa tipologia per arribar al màxim nombre de famílies del centre.
- Aprofitem recursos en línia per consolidar la formació de pares i mares.
- Valorem i, si es cau, replantegem al final de cada curs les accions formatives adreçades a les famílies.
- Recollim i compartim les pràctiques i els recursos treballats en l'àmbit de la formació per a les famílies.

Diagnosi aula

- Tenim en compte els temes tractats a les tutories a l'hora de dissenyar els continguts formatius per a les famílies.
- Compartim amb les famílies estratègies i recursos per fer l'acompanyament escolar dels fills.
- Fem difusió de les ofertes formatives per a pares i mares.
- Fomentem la relació entre els pares i mares dels alumnes d'una mateixa classe per facilitar la formació entre iguals.

Diagnosi entorn

- Fomentem la participació de les famílies en les activitats de formació a nivell municipal.
- Promovem la formació intercentres.
- Informem i orientem les famílies sobre les activitats formatives organitzades per diferents entitats.
- Fomentem la participació de les famílies en la formació des del punt de vista comunitari.
- Compartim bones pràctiques de formació que es donen en els diferents àmbits de la xarxa.

Proposta d'actuacions per a la formació, assessorament i orientació a les famílies en el centre

- Sensibilitzar la comunitat escolar de la importància de la formació de les famílies i de la participació dels docents en aquesta formació.
- Detectar necessitats formatives de les famílies.
- Designar una persona encarregada de coordinar i dinamitzar, conjuntament amb l'AMPA, la formació per a pares i mares.
- Dissenyar i agrupar la formació de pares i mares, per etapes educatives
- Dissenyar, juntament amb l'AMPA, diferents espais formatius segons les necessitats i objectius pretesos (espais informals de relació, tallers, xerrades, espai d'intercanvi, cafè tertúlia, tertúlies pedagògiques, dinamització de famílies..).
- Facilitar els espais físics de relació (sala de cafè, celebracions) i entendre'ls com espais de formació informal.
- Programar, juntament amb l'AMPA, espais d'intercanvi d'experiències entre famílies, tot compartint inquietuds, sentiments i reflexions sobre la tasca d'educar.
- Facilitar la formació dels dinamitzadors (pares, mares, professorat o altres) dels espais formatius de les famílies.
- Utilitzar la participació d'un expert com un element complementari a la formació de les famílies i que doni resposta a les necessitats del grup.
- Organitzar xerrades per al professorat i les famílies impartides per persones del propi centre o del seu entorn sobre les experiències que els ha permès superar circumstàncies adverses.

- Facilitar un espai al web o bloc de centre perquè les famílies puguin compartir coneixement.
- Iniciar comunitats d'aprenentatge virtuals espontànies i amb dinàmica pròpia.
- Programar tertúlies literàries i/o pedagògiques, on el diàleg gira entorn de textos o llibres que les persones han triat prèviament per llegir.
- Promoure i afavorir la formació orientada als representants de pares i mares dels consells escolars i de les AMPA i delegats de curs.
- Incentivar la realització de cafès tertúlia, oberts a tots els agents de la comunitat educativa on, en un ambient relaxat, comparteixin i intercanviïn idees i reflexions vers la tasca educativa.
- Sensibilitzar els pares i mares en la gestió positiva dels conflictes.
- Implicar les famílies en la formació en centre de mediació escolar per tal que es puguin incorporar a l'equip de mediació de centre.
- Elaborar actuacions formatives específiques per a famílies que presenten circumstàncies (lingüístiques, culturals..) que dificulten el seu acostament i integració en el centre.
- Donar suport a la creació de grups de famílies amb fills amb necessitats educatives específiques per tal que puguin compartir les seves inquietuds, dificultats i necessitats, així com trobar ajuda i assessorament respecte de la seva tasca educativa a la llar.
- Planificar, juntament amb l'AMPA, la formació de les famílies tenint en compte les capacitats i sabers dels propis participants i no des de les seves mancances.
- Incloure en el Pla de formació de centre la formació de les famílies.
- Fer difusió de l'oferta de formació existent per a famílies.
- Convidar les famílies d'altres centres a les activitats formatives programades.
- Fer coincidir el temes de la formació de pares i mares amb els temes que tracten els fills a les tutories de grup o individuals. Aquesta coincidència en els temes estimula la seva participació i contribueix a la comunicació posterior entre pares i fills.
- Fer ús de les informacions, orientacions i recursos que facilita el web *Família i Escola. Junts x l'educació* del Departament d'Ensenyament sobre la formació a les famílies.
- Donar a conèixer a les famílies l'espai de formació de pares i mares del web *Família i Escola. Junts x l'Educació* del Departament d'Ensenyament.
- Potenciar l'ús d'estudi de casos en les formacions per a famílies.

- Facilitar eines de microbloc, com el Twitter, per vincular les famílies amb interessos comuns a través de missatges breus i incentivar la seva participació en formació per a famílies.
- Crear un banc de coneixement amb els continguts, materials, pràctiques de referència i estratègies formatives i donar-les a conèixer a totes les famílies.
- Fer arribar les valoracions de la formació a tots els participants.
- Avaluar l'impacte de la formació rebuda i la seva difusió a tots els membres de la comunitat.
- Incloure la valoració de la formació de pares i mares en la memòria anual de centre i recollir les propostes de millora.
- Recollir i difondre bones pràctiques de formació de pares i mares del centre.
- Aportar les experiències que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals d'intercanvi, pràctiques compartides, etc.

Proposta d'actuacions per a la formació, assessorament i orientació a les famílies a l'aula dels seus fills

- Convidar famílies que dinamitzen o formen part de grups de formació a les primeres reunions de pares i mares del grup classe. El traspàs d'informació "entre iguals" facilita la incorporació dels nous membres i reforça la sensació de col·lectivitat.
- Incloure en els continguts de la formació de pares i mares aquells temes que es tracten en el marc de l'acció tutorial.
- Incloure en els continguts de la formació de pares i mares com acompanyar els fills des de casa en el procés escolar tenint en compte la etapa educativa,...
- Fer arribar a les famílies els continguts de les diferents matèries i la forma de poder complementar aquests coneixements des de casa. Per exemple, aplicant els continguts a les tasques quotidianes (compra, fer llistes..).
- Oferir a les famílies la possibilitat d'accedir a materials didàctics i recursos específics, que li facilitin el treball diari d'acompanyament als seus fills.
- Donar a conèixer a les famílies l'espai de seguiment i acompanyament a casa o les enquestes d'autoconeixement del web *Família i Escola. Junts x l'Educació* del Departament d'Ensenyament.
- Aprofitar les reunions de grup per recollir les necessitats formatives de les famílies amb temes del seu interès.

- Fer ús de les informacions, orientacions i recursos sobre formació que facilita el web *Família i Escola. Junts x l'Educació* del Departament d'Ensenyament.
- Incentivar l'organització de cafès tertúlia, on assisteixin majoritàriament les famílies dels alumnes d'un grup, però també obertes a altres professionals que, en un ambient relaxat comparteixin i intercanviïn idees, processos i reflexions sobre temes educatius.
- Dinamitzar, amb ajuda dels pares delegats de classe, espais virtuals que permetin a les famílies compartir experiències, inquietuds o interessos comuns, siguin educatius o d'altre tipus.

Proposta d'actuacions per a la formació, assessorament i orientació a les famílies en l'entorn

- Informar les famílies sobre xerrades, conferències, cursos.. de temes educatius que organitzi el municipi i promoure'n la seva participació.
- Fomentar la participació de les famílies a les escoles de pares i mares a nivell municipal.
- Promoure la formació intercentres de famílies.
- Col·laborar amb les administracions locals per dissenyar un projecte formatiu de les famílies d'àmbit municipal.
- En el cas de pertànyer a un Pla educatiu d'entorn, promoure la participació de l'AMPA i la resta de les famílies en grups de treball i reflexió per analitzar l'oferta formativa del municipi i fer noves propostes d'acord amb les necessitats.
- Fomentar les escoles de pares i mares a nivell municipal.
- Coordinar-se amb la resta de centres per optimitzar les accions de formació adreçades a les famílies.
- Organitzar espais d'intercanvi entre famílies i professorat o altres professionals de l'entorn educatiu.
- Fomentar la celebració de jornades formatives anuals a nivell municipal o de barri.
- Aprofitar les actuacions formatives organitzades des de diverses entitats i organismes que orientin les famílies en la seva funció educativa (Programes formatius del Departament de Benestar i Família, de les Federacions i associacions de pares i mares, de les diputacions,.....).
- Incorporar en els processos de comunicació les informacions, orientacions i recursos que facilita el web *Família i Escola. Junts x l'Educació* del Departament sobre les diferents etapes d'escolarització i els processos educatius.

- ❑ Promoure sessions o cursos de formació comunitària de les famílies amb infants més petits sobre aspectes com l'alimentació, els hàbits, el joc, la salut emocional...
- ❑ Organitzar tallers de lectura o d'explicació de contes d'àmbit comunitari per a les famílies dels centres educatius.
- ❑ Fomentar la participació en tallers de llengua catalana organitzats pel municipi.
- ❑ Recollir i difondre bones pràctiques de formació i/o trobades de pares i mares que es fan intercentres al barri, al municipi o entre diferents localitats.

RECURSOS FORMACIÓ PER A FAMÍLIES

SENSIBILITZACIÓ I REFLEXIÓ

- BASSEDES, M. (2005) [Espais familiars. Serveis educatius per als infants de 0 a 3 anys i les seves famílies](#). Col·lecció Temes d'Infància. núm 50. Associació de Mestres Rosa Sensat.
En aquest llibre l'autora reflexiona sobre la creació d'espais on mestres i pares comparteixen un temps de relació i educació amb els nens. Aquest espai s'adreça als infants menors de 3 anys. És un lloc de joc, trobada i relació per a grans i petits on s'acompanya les famílies en el procés educatiu dels fills, prevenint possibles situacions de risc.
- THIÓ de POL, C (2009) [Activitats de formació per a pares i mares](#). Educaweb.
L'autora reflexiona sobre quins són els objectius de les escoles de pares i mares: reforçar i augmentar les seves competències educatives, acompanyar-los en l'anàlisi i reflexió sobre les relacions amb els fills i oferir-los recursos i estratègies d'intervenció en el dia a dia. També destaca que en una societat tan diversa i canviant, les activitats de formació han de fugir del model únic.
- VILA, I. (1998) [Familia, escuela y comunidad](#). ICE Universitat de Barcelona. Editorial Horsori. pàgs.159-192
En el capítol *La intervenció psicoeducativa en la família y la comunidad*, l'autor reflexiona sobre la importància i la diversitat existent en la formació per a famílies i exemplifica els diferents tipus d'escoles de pares i mares amb experiències diverses d'arreu l'estat espanyol.

BONES PRÀCTIQUES

- [Bloc de l'escola de pares i mares.](#) L'escola els Xiprers de Barcelona compta amb una escola de pares i mares que organitza xerrades formatives per a les famílies. Entre d'altres formats formatius, l'escola disposa d'un espai virtual per a famílies, on poden compartir informacions mitjançant un bloc i un fòrum.
- [Escola de pares i mares.](#) El departament d'orientació de l'*Institut la Romànica* de Barberà del Vallès organitza sessions de formació per a pares i mares per millorar les estratègies educatives aplicades a l'àmbit familiar. Al mateix temps, s'aprofundeix en temes que els seus fills i filles estan treballant a les classes de tutoria.
- [Escola de pares i mares.](#) L'AMPA de l'escola *IPSE* de Barcelona organitza xerrades per a pares i mares sobre diferents temes educatius. Algunes d'aquestes xerrades s'organitzen conjuntament amb la direcció del centre per abordar temes d'interès comú.
- [Escola de pares i mares.](#) L'escola *l'Estalella i Graells* de Vilafranca del Penedès organitza una escola de pares i mares amb xerrades sobre diferents aspectes pedagògics de l'educació dels fills. A més, a través del seu bloc, es proposen vídeos de conferències per a la formació i reflexió personal.
- [Escola de pares i mares.](#) La regidoria d'Educació juntament amb la de Benestar social de l'ajuntament de Castellar del Vallès organitzen, per iniciativa de les AMPA, un programa de formació que inclou xerrades, seminaris, conferències i tallers pràctics relacionats amb l'educació dels fills.
- [Models de formació de pares i mares](#) L'Ajuntament de Rubí organitza diferents cursos i jornades de formació lligats a l'*Espai de Debat per i amb les famílies*, un espai on els protagonistes són pares i mares, educadors, sanitaris, etc. Aquesta iniciativa intenta superar el model de xerrades i/o conferències on l'expert és qui exposa el seu punt de vista

FORMACIÓ

- [Família i Escola. Junts x l'Educació.](#) El Departament d'Ensenyament facilita un banc de recursos formatius per a les famílies organitzats pels diferents Departaments de la Generalitat i per les federacions d'associacions de pares i mares d'alumnes. També aporta referències bibliogràfiques de reflexió i enllaços d'interès.
- [Créixer en família.](#) El Departament de Benestar Social i Família presenta un nou programa formatiu basat en el concepte de parentalitat positiva que consta d'un cicle de tallers adreçat a grups de famílies.
- [Catàleg d'accions formatives.](#) La Federació d'associacions de mares i pares d'alumnes de Catalunya (FAPAC) disposa d'una àmplia oferta formativa amb la intenció de donar resposta a les demandes d'equips directius, docents i responsables de l'educació d'escoles bressol, escoles i instituts.
- [Programa de xerrades, tallers i jornades.](#) La Federació d'associacions de pares d'alumnes d'ensenyament secundari (FAPAES) organitza xerrades, tallers i jornades conduïts per experts en diferents temes. Les xerrades s'agrupen en blocs diferents: *els nostres fills a casa, a l'escola, la salut dels nostres fills i la participació dels pares i mares.*
- Programa [Família - Escola. Acció compartida \(FEAC\).](#) La Fundació escola cristiana de Catalunya (FECC) organitza aquest programa que consta d'un butlletí, que arriba al pares sobre temes preparats per a les distintes etapes i edats dels fills/alumnes, i unes trobades periòdiques que són un espai de diàleg i reflexió educativa on poden participar pares, mares, mestres i professors.
- [Formació online.](#) La confederació espanyola d'associacions de pares i mares d'alumnes (CEAPA) organitza cursos gratuïts en línia per a les famílies associades sobre diferents aspectes de l'educació dels seus fills.
- [Conferències per pares.](#) La Confederació cristiana d'associacions de pares i mares d'alumnes de Catalunya (CCAPAC) ofereix conferències sobre temes tan

diversos com: l'èxit escolar, el suport a l'estudi, els límits, els conflictes entre germans, l'autoestima...

- [Escola de pares.](#) La Fundació Hospital de nens de Barcelona organitza tallers i xerrades a l'hospital i a les escoles per parlar de temes que afecten al desenvolupament i salut de nens i adolescents.
- [Universidad de padres.](#) Aquest projecte pedagògic, dirigit pel filòsof José Antonio Marina, organitza un programa educatiu en línia per ajudar els pares i mares a educar als fills. Els cursos s'organitzen segons l'edat dels fills.

EINES, ESTRATÈGIES I MODELS

- [Formació per a pares i mares. El consum responsable.](#) El Departament d'Ensenyament proposa una formació per a famílies sobre el consum responsable a partir del tema desenvolupat a la pàgina web *Família i Escola. Junts x l'Educació*.
- [Model d'enquesta de valoració.](#) La Federació d'associacions de mares i pares d'alumnes de Catalunya (FAPAC) ha elaborat una enquesta en línia per conèixer l'opinió dels pares sobre les activitats de formació que organitzen.
- [Fulls d'assessorament per a pares i mares](#) La Federació d'associacions de mares i pares d'alumnes de Catalunya (FAPAC) publica fulls d'assessorament per les famílies que desenvolupen diversos temes formatius: relació família i escola, noves tecnologies, educar en les emocions....
- [Família i escola.](#) La xarxa de televisions locals emet el programa Família i Escola on es realitzen entrevistes a especialistes del món educatiu que reflexionen sobre diferents aspectes de l'educació d'infants i joves (noves tecnologies, acció compartida família - centre, reforç escolar, etc.).
- [Bloc de pares.](#) Catalunya Ràdio, al seu espai web, permet escoltar totes les emissions del seu programa Bloc de pares, on educadors, psicòlegs i altres especialistes proposen temes de reflexió i debat sobre diferents aspectes de l'educació.

- Fundació Escola Cristiana de Catalunya (2004) *Família i escola compartim un projecte. Materials per a la reflexió i el diàleg*. Editorial Cruïlla. Barcelona
Aquest llibre és una proposta de programa de formació per a pares, mares i educadors, fruit de la reflexió i el treball dut a terme en el marc del programa Família-Escola acció compartida. Els autors desenvolupen diversos temes sobre aspectes de la vida dels infants i adolescents a la família i a l'escola a partir d'un text i unes preguntes per generar debat i diàleg.

6. MARC NORMATIU

Seguidament us presentem un recull del marc normatiu sobre la participació i coresponsabilització de les famílies en l'educació dels seus fills.

[Estatut d'autonomia de 2006](#), Article 21.

[Llei 18/2003](#), de 4 de juliol, de suport a les famílies. Articles: 6, 28, 30, 32, 40, 45 i 47.

[Llei 12/2009, del 10 de juliol](#), d'educació. Articles: 2, 20, 25, 26, 27, 28 i 44.

[Llei 10/2010](#), del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya. Articles: 5,8 i 9.

[Llei 14/2010, del 27 de maig](#), dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. Articles: 12, 13, 24, 37, 39, 104, 157 i 158.

[Decret 102/2010, de 3 d'agost](#), d'autonomia dels centres educatius. Articles: 6, 7, 8, 15, 19 i 25.

[Decret 155/2010](#), de 2 de novembre, de la direcció dels centres educatius públics i del personal directiu professional docent. Articles: 6 i 7.

[Estatut d'autonomia de 2006](#)

ARTICLE 21. DRETS I DEURES EN L'ÀMBIT DE L'EDUCACIÓ

1. Totes les persones tenen dret a una educació de qualitat i a accedir-hi en condicions d'igualtat. La Generalitat ha d'establir un model educatiu d'interès públic que garanteixi aquests drets.
2. Les mares i els pares tenen garantit, d'acord amb els principis establerts per l'article 37.4, el dret que els assisteix per tal que llurs fills i filles rebin la formació religiosa i moral que vagi d'acord amb llurs conviccions a les escoles de titularitat pública, en les quals l'ensenyament és laic.
3. Els centres docents privats poden ésser sostinguts amb fons públics d'acord amb el que determinen les lleis, per tal de garantir els drets d'accés en condicions d'igualtat i a la qualitat de l'ensenyament.
4. L'ensenyament és gratuït en totes les etapes obligatòries i en els altres nivells que s'estableixin per llei.
6. Totes les persones tenen dret a disposar, en els termes i les condicions que estableixin les lleis, d'ajuts públics per a satisfer els requeriments educatius i per a accedir en igualtat de condicions als nivells educatius superiors, en funció de llurs recursos econòmics, aptituds i preferències.
7. Les persones amb necessitats educatives especials tenen dret a rebre el suport necessari que els permeti accedir al sistema educatiu, d'acord amb el que estableixen les lleis.

[Llei 18/2003, de 4 de juliol, de suport a les famílies.](#)

ARTICLE 6. SERVEIS D'ATENCIÓ A INFANTS DE ZERO A TRES ANYS

Als efectes d'aquesta Llei s'entenen per serveis d'atenció a infants de zero a tres anys les prestacions dels centres o dels serveis que tenen per finalitat potenciar el desenvolupament integral del menor o la menor i de la seva educació.

ARTICLE 28. MESURES DE SUPORT A INFANTS I ADOLESCENTS

1. d) Prevenir i tractar les situacions de pobresa en infants i adolescents.
3. L'Administració de la Generalitat ha de fomentar, complementar i substituir, quan calgui, en situacions de desemparament, el paper de la família com a factor fonamental i medi natural per al desenvolupament dels infants i els adolescents, tant assegurant-ne la subsistència com posant a llur disposició els aprenentatges bàsics per a llur futur desenvolupament autònom en la societat. En conseqüència, han d'ésser objecte d'atenció especial les situacions familiars especials que poden agreujar la vulnerabilitat general dels infants i els adolescents.
- c) Fomentar la màxima divulgació i el màxim respecte possibles dels drets reconeguts als infants i els adolescents per l'ordenament jurídic i els tractats internacionals degudament ratificats, **tot donant suport i assistència a les famílies respecte a llurs deures** vers els infants i els adolescents, en correspondència amb aquells drets.
4. El Govern ha de fomentar la interacció harmònica de la família amb altres institucions socials complementàries en la socialització dels infants i els adolescents, prestant una atenció especial als centres escolars, a les tecnologies de la informació i la comunicació, i a altres serveis i recursos per a la infància i l'adolescència.

ARTICLE 30. DECISIONS FAMILIARS QUE VULNEREN ELS DRETS DELS INFANTS I ELS ADOLESCENTS

1. Per a obtenir qualsevol mesura de suport familiar establerta per la legislació, la família ha de garantir el respecte dels drets dels infants i els adolescents. A aquests efectes, les administracions públiques de Catalunya han de donar suport i informació a les famílies pel que fa als deures i els drets referits als fills.
2. Les decisions familiars que comportin una vulneració provada dels drets dels infants i els adolescents o de les condicions necessàries per a llur desenvolupament ple, sempre que no es vulneri l'interès prioritari del menor o la menor, comporten:
  - a) La suspensió o la revocació de la mesura de suport familiar, si havia estat atorgada.
  - b) La denegació de la sol·licitud de la mesura de suport familiar, si estava en tràmit d'atorgament.
3. L'aplicació del que disposa l'apartat 2 s'ha de tenir en compte a l'hora de decidir la suspensió, la revocació o la denegació de les prestacions que integren la renda mínima d'inserció.

ARTICLE 32 LA FAMÍLIA EN L'ÀMBIT DE L'ESCOLA

1. El Govern ha de fomentar el desenvolupament de mecanismes que afavoreixin l'exercici dels drets dels pares i les mares i la necessària coordinació o interacció harmònica de les famílies amb els centres educatius de titularitat pública i privada en la tasca compartida de desenvolupament personal i d'educació de l'infant i l'adolescent.
2. Específicament, als centres educatius de titularitat pública i concertats, s'han de fomentar la dinamització i la consolidació de les escoles de pares i mares, i s'ha de posar una atenció especial a:
  - a) Orientar els hàbits favorables a la salut i les activitats de suport a l'estudi i a l'educació integral dels fills, i donar-hi suport.
  - b) Impulsar la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació en el si de les escoles per a facilitar una participació més activa dels pares i les mares en el seguiment del procés formatiu dels fills.
  - c) Reforçar els serveis de salut escolar, potenciant llur paper en la detecció i la informació de les necessitats i les característiques dels menors en situació de risc, que eventualment poden donar lloc a la declaració d'una situació de desemparament.
  - d) Donar suport a les polítiques educatives que fomentin la cohesió i la justícia socials, la solidaritat, l'ajuda mútua, la reducció de les desigualtats socials i econòmiques i la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, incorporant a l'ensenyament obligatori continguts que valorin la pràctica de la feina domèstica i la cura de les persones.
3. Les administracions públiques catalanes, en l'àmbit de llurs competències, han d'adoptar mesures per a:
  - a) Prevenir i tractar l'absentisme i el fracàs escolars. A aquests efectes, el Govern, conjuntament amb l'Administració local, ha d'establir plans contra l'absentisme escolar i a favor de la promoció de la integració i la convivència escolars, amb la implicació dels centres docents
  - b) Fomentar la realització d'activitats extraescolars a les mateixes instal·lacions dels centres escolars.

ARTICLE 40. PRINCIPIS INFORMADORS DE LES MESURES DE PROTECCIÓ DE FAMÍLIES AMB PERSONES EN SITUACIÓ DE RISC D'EXCLUSIÓ SOCIAL

- Les administracions públiques catalanes, quan adoptin **mesures de protecció de les famílies amb persones en situació de risc d'exclusió social**, s'han de basar en els principis següents:
- a) Orientar les famílies sobre les actuacions destinades a prevenir o pal·liar les situacions que poden comportar risc d'exclusió.
  - b) Prevenir situacions de risc d'exclusió.
  - c) Donar suport a les famílies amb persones en situació de risc d'exclusió, amb la finalitat de resoldre la problemàtica que l'origina mantenint la cohesió familiar.
  - d) Informar les famílies dels recursos adequats i, si escau, promoure'n la creació en el marc de l'ordenament jurídic vigent.
  - e) Fer el seguiment de les mesures de suport i prevenció aplicades a les famílies en situació de risc d'exclusió.

ARTICLE 45 PROGRAMES I SERVEIS D'ATENCIÓ A LES FAMÍLIES

El Govern ha d'establir un conjunt de programes i actuacions per a potenciar el paper de les famílies com a educadores i transmissores de valors humans i cívics. Amb aquesta finalitat, s'ha d'oferir atenció personalitzada a les famílies amb problemes específics, i també informació i orientació de caràcter general per a promoure el benestar de les famílies i afavorir el diàleg i l'intercanvi d'experiències entre aquestes.

ARTICLE 47. ASSOCIACIONISME FAMILIAR I ASSOCIACIONS D'INTERÈS FAMILIAR

1. El Govern ha d'impulsar l'associacionisme familiar com a forma de representació dels interessos de les famílies.
2. L'òrgan competent de l'Administració de la Generalitat pot declarar associacions d'interès familiar les que duen a terme activitats rellevants en aquest àmbit, sempre que:
  - a) Llurs càrrecs directius i de representació no siguin retribuïts.
  - b) Tinguin una antiguitat mínima de tres anys.
  - c) Acreditin una activitat continuada.
  - d) Acreditin una implantació substancial en l'àmbit territorial o en el sector familiar en què duen a terme llur activitat.
  - e) Duguin a terme habitualment activitats de suport a les famílies.
3. La declaració d'una associació com a associació d'interès familiar comporta que l'Administració de la Generalitat li ha de donar suport perquè pugui gaudir dels beneficis fiscals establerts per la legislació vigent.
4. Les entitats locals, en virtut de llur autonomia tributària i en el marc de la legislació vigent, poden acordar de concedir beneficis fiscals en els impostos i les taxes de caràcter local a les associacions d'interès familiar.
5. El règim establert per aquest article és també aplicable a les fundacions privades de caràcter familiar que duguin a terme activitats rellevants per a la consecució de l'objecte d'aquesta Llei.

Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació.

Article 2. Principis rectors del sistema educatiu

3. El sistema educatiu es regeix pels principis organitzatius següents:
  - f) El compromís de les famílies en el procés educatiu i l'estímul i el suport per a fer-lo possible.

ARTICLE 20. CARTA DE COMPROMÍS EDUCATIU

1. Els centres, en el marc del que estableix el títol I i d'acord amb llurs projectes educatius, han de **formular una carta de compromís educatiu**, en la qual han d'expressar els **objectius necessaris per a assolir un entorn de convivència i respecte pel desenvolupament de les activitats educatives**. En la formulació de la carta **participen la comunitat escolar i, particularment, els professionals de l'educació i les famílies**.

2. **Per mitjà de la carta de compromís educatiu s'ha de potenciar la participació de les famílies en l'educació dels fills. Les famílies s'han d'avenir a compartir els principis que inspiren la carta**. El Departament ha d'impulsar les orientacions que determinin els continguts per a l'elaboració de la carta, que han de respectar els drets i les llibertats de les famílies recollits a les lleis.

ARTICLE 25. PARTICIPACIÓ DE LES FAMÍLIES.

- 1 Les mares, els pares o els tutors dels alumnes, a més dels altres drets que els reconeix la legislació vigent en matèria d'educació, tenen dret a **rebre informació sobre**: a) El projecte educatiu. b) El caràcter propi del centre c) Els serveis que ofereix el centre i les característiques que té. d) La carta de compromís educatiu, i la coresponsabilització que comporta per a les famílies, e) Les normes d'organització i funcionament del centre. f) Les activitats complementàries, si n'hi ha, les activitats extraescolars i els serveis que s'ofereixen, el caràcter voluntari que aquestes activitats i serveis tenen per a les famílies, l'aportació econòmica que, si escau, els comporta i la resta d'informació rellevant relativa a les activitats i els serveis oferts. g) La programació general anual del centre. h) Les beques i els ajuts a l'estudi.
2. Les mares, els pares o els tutors dels alumnes matriculats en un centre tenen **dret a rebre informació sobre l'evolució educativa de llurs fills**. Amb aquesta finalitat, el Departament ha de preveure els mitjans necessaris perquè els centres, el professorat i altres professionals puguin oferir assessorament i atenció adequada a les famílies, en particular per mitjà de la tutoria.
3. Les mares, els pares o els tutors tenen ....el dret i el deure de participar activament en l'educació de llurs fills...i el dret de participar en la vida del centre per mitjà del consell escolar i dels altres instruments de què es dotin els centres en exercici de llur autonomia.
4. El Govern ha de promoure, en el marc de les seves competències, les mesures adequades per a facilitar l'assistència de mares i pares a les reunions de tutoria i l'assistència de llurs representants als consells escolars i als altres òrgans de representació en què participin.

ARTICLE 26. ASSOCIACIONS DE MARES I PARES D'ALUMNES

1. Les mares i els pares dels alumnes matriculats en un centre poden constituir associacions, que es regeixen per les lleis reguladores del dret a l'educació, per les normes reguladores del dret d'associació, per les disposicions establertes per aquesta llei i les normes de desplegament i pels estatuts de l'associació.
2. Les associacions de mares i pares d'alumnes tenen per finalitat essencial facilitar la participació de les mares i els pares en les activitats del centre, a més de les establertes per la normativa vigent i les que determinin els estatuts de les dites associacions.
3. El Govern ha d'establir el procediment per a la participació de les associacions de mares i pares d'alumnes més representatives en els òrgans col·legiats dels centres públics i dels centres privats sostinguts amb fons públics. En el cas dels centres privats no sostinguts amb fons públics, aquesta regulació correspon a les normes d'organització i funcionament de cada centre.
4. Les associacions, federacions i confederacions de mares i pares d'alumnes que tenen la seu a Catalunya o hi desenvolupen majoritàriament l'activitat, si estan inscrites en el registre corresponent, poden ésser declarades d'utilitat pública.
5. El Govern ha de potenciar i facilitar la representació institucional de les federacions i confederacions d'associacions de mares i pares d'alumnes.

ARTICLE 27. SUPORT FORMATIU A LES FAMÍLIES

1. El Govern ha d'impulsar programes de formació que afavoreixin la implicació de les famílies en l'educació dels fills.
2. El Govern ha de promoure l'intercanvi d'experiències sobre les estratègies amb què les famílies eduquen llurs fills. Aquests programes s'han de promoure tant des de l'àmbit de l'escola i les associacions de mares i pares d'alumnes com des dels ens locals i altres àmbits i institucions socials.

ARTICLE 44. PROGRAMACIÓ DE L'OFERTA EDUCATIVA

1. Correspon al Departament aprovar la programació de l'oferta educativa.
2. La programació de l'oferta educativa té per objecte establir, amb caràcter territorial, les necessitats d'escolarització que ha de satisfer el Servei d'Educació de Catalunya per a garantir el dret a l'educació de tothom, harmonitzant-ho amb els drets individuals dels alumnes i de les mares, els pares o els tutors. Aquesta programació ha de garantir la qualitat de l'educació i una adequada i equilibrada escolarització dels alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu que propiciï la cohesió social

Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya.

ARTICLE 5. PRINCIPIS DE GESTIÓ DELS SERVEIS D'ACOLLIDA

Els principis de gestió dels serveis d'acollida són els següents:

Primer. *Responsabilitat de les administracions i de tots els sectors socials.* Les administracions públiques catalanes i tots els sectors socials presten els serveis d'acollida en els termes que estableix aquesta llei.

Segon. *Transversalitat.* Els serveis d'acollida formen un servei integrat i segueixen criteris i línies de treball comuns.

Tercer. *Coordinació.* Les administracions públiques i les entitats privades han d'actuar coordinadament en la prestació dels serveis d'acollida.

ARTICLE 8. ESTRUCTURA I CONTINGUTS

1. Els immigrants i els retornats, fins a l'edat d'ensenyament obligatori, **accedeixen en condicions d'igualtat al sistema educatiu de Catalunya.** Amb aquesta finalitat, el departament competent en matèria d'educació realitza **actuacions d'acollida per a facilitar-los la plena integració en el sistema educatiu català** i per a garantir-los un millor i més ràpid assoliment dels coneixements i continguts.

2. Per als titulars del servei de **primera acollida** a partir de l'edat d'ensenyament obligatori:

a) El servei de primera acollida consta **d'accions formatives i informatives estructurades**, a partir de l'avaluació inicial de les necessitats de coneixements de la persona titular, en itineraris adaptats a aquestes necessitats, i també en derivacions a altres serveis públics o privats.

b) Les accions formatives es duen a terme sens perjudici de les funcions que té encomanades el departament competent en matèria d'educació d'adults.

c) Els continguts mínims de les accions formatives són:

– **Competències lingüístiques bàsiques.**

– Coneixements laborals.

– Coneixement de la societat catalana i del seu marc jurídic.

ARTICLE 9. COMPETÈNCIES LINGÜÍSTIQUES BÀSIQUES

1. La persona titular del dret d'accés al servei de primera acollida, al llarg del procés d'integració a la societat catalana, ha d'assolir les **competències lingüístiques bàsiques en català i en castellà.**

2. El servei de primera acollida ha d'oferir **la formació** i els mitjans necessaris per a adquirir les **competències bàsiques en llengua catalana** a les persones titulars del dret d'accés al servei que no la coneguin, sempre que sigui possible mitjançant el Consorci per a la Normalització Lingüística.

Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

ARTICLE 12. RESPECTE I SUPORT A LES RESPONSABILITATS PARENTALS

1. Els pares i les mares tenen responsabilitats comunes en l'educació i el desenvolupament dels fills menors d'edat. Les polítiques d'atenció i protecció dels infants i els adolescents han d'incloure les actuacions necessàries per a l'efectivitat de llurs drets, tenint en compte que el benestar dels infants i els adolescents està íntimament relacionat amb el de llurs famílies.

2. Els poders públics han de proporcionar la protecció i l'assistència necessàries a les famílies perquè puguin assumir plenament llurs responsabilitats.

3. Les necessitats dels infants i els adolescents s'han de satisfer allà on viuen i creixen, sempre que sigui possible, i s'ha de tenir en compte, alhora, llur benestar material i espiritual.

ARTICLE 13. FOMENT I SUPORT A L'EDUCACIÓ

1. Els infants i els adolescents tenen dret a rebre el màxim nivell d'educació possible des de llur naixement. En tot cas, els poders públics han de garantir que qualsevol infant o adolescent rep l'educació establerta com a obligatòria legalment.
2. Les administracions públiques competents han de promoure serveis educatius que afavoreixin la reorganització del temps personal, familiar i laboral dels progenitors o del titular o la titular de la tutela de l'infant o adolescent.
3. El sistema educatiu ha d'ésser un instrument per a compensar les desigualtats socials i ha de tenir en compte el respecte a la pròpia identitat, al medi ambient, a les diferències funcionals com a part de l'enriquidora diversitat humana, a la igualtat entre els sexes tenint present la diferència que suposa la construcció de la identitat femenina i la identitat masculina, i també als valors culturals d'altres països, particularment d'aquells dels quals prové l'alumnat de cada escola.

ARTICLE 37. RESPONSABILITAT EN LA CRIANÇA I LA FORMACIÓ

1. La responsabilitat primordial de la criança i la formació dels infants i els adolescents correspon als pares i les mares o a les persones que en tenen atribuïda la tutela o la guarda, d'acord amb el que disposa la legislació vigent.
2. Els pares i les mares i les persones que tenen atribuïda la tutela o la guarda dels infants i els adolescents han d'assegurar, dins llurs possibilitats, les condicions de vida necessàries per al desenvolupament integral dels infants i els adolescents.
3. Les administracions públiques han de vetllar ... perquè els pares, els titulars de la tutela o els que en tenen la guarda disposin de les oportunitats i dels mitjans d'informació i formació adequats per a ajudar-los a complir llurs responsabilitats envers els infants i adolescents. Igualment, han de posar especial atenció en les necessitats dels infants i adolescents de famílies monoparentals i en l'àmbit de famílies pertanyents als grups menys afavorits o que viuen en situació de pobresa.
4. Les administracions públiques han de fer extensibles als titulars de la tutela o de la guarda els sistemes de prestacions socials adreçats als progenitors, per tal d'afavorir el compliment de llurs responsabilitats. Així mateix, han d'assessorar-los en situacions de crisi familiar, en el marc establert per la legislació de Catalunya relativa a serveis socials.
5. En els casos d'infants en situació de desemparament, les administracions públiques actuen subsidiàriament amb relació als progenitors o titulars de la tutela o de la guarda que exerceixen els deures de criança i de formació.

ARTICLE 39. MEDIACIÓ

Els poders públics, a fi de garantir el dret dels infants i els adolescents a relacionar-se amb llurs famílies, han de fixar procediments específics de mediació familiar. El sistema de mediació també ha d'incloure els conflictes que afecten els infants i els adolescents en l'àmbit familiar.

ARTICLE 104. MESURES D'ATENCIÓ SOCIAL I EDUCATIVA DAVANT LES SITUACIONS DE RISC

Les mesures que es poden establir un cop valorada la situació de risc són les següents:

- a) L'orientació, l'assessorament i l'ajut a la família. L'ajut a la família inclou les actuacions de contingut tècnic, econòmic o material dirigides a millorar l'entorn familiar i a fer-hi possible la permanència de l'infant o l'adolescent.
- b) La intervenció familiar mitjançant l'establiment de programes socioeducatius per als progenitors, tutors o guardadors amb la finalitat que assoleixin capacitats i estratègies alternatives per a la cura i l'educació de llurs fills o de l'infant o l'adolescent tutelat.
- c) L'acompanyament de l'infant o l'adolescent als centres educatius o a altres activitats, i el suport psicològic o els ajuts a l'estudi.
- d) L'ajut a domicili.
- e) L'atenció en centre obert i altres serveis socioeducatius.
- f) L'atenció sanitària, que inclogui la intervenció psicoterapèutica o el tractament familiar, tant per als progenitors o els titulars de la tutela o de la guarda, com per a l'infant o l'adolescent.
- g) Els programes formatius per a adolescents que han abandonat el sistema escolar.
- h) L'assistència personal per als progenitors, tutors i guardadors amb diversitat funcional que els permeti assumir llurs obligacions d'atenció i cura dels infants i els adolescents.
- i) L'assistència personal per als infants i els adolescents amb diversitat funcional que els permeti superar la situació de risc.

ARTICLE 157 INFRACCIIONS LLEUS

Són infraccions lleus en l'àmbit d'aquesta llei, les accions o les omissions següents:

- c) No gestionar, els progenitors, els tutors o els guardadors de l'infant o l'adolescent en període d'escolarització obligatòria, la plaça escolar corresponent sense causa que ho justifiqui.
- d) No procurar, els progenitors, els tutors o els guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria, que aquest assisteixi al centre escolar quan disposa de plaça i sense causa que ho justifiqui.

ARTICLE 158 INFRACCIONS GREUS

Constitueixen infraccions greus en l'àmbit d'aquesta llei, les accions o les omissions següents:

e) Impedir, els progenitors, els tutors o els guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria, que aquest assisteixi al centre escolar quan disposa de plaça i sense cap causa que ho justifiqui.

Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius.

ARTICLE 6. APROVACIÓ I DIFUSIÓ

3. Les famílies i la resta de persones membres de la comunitat escolar tenen dret a conèixer el projecte educatiu del centre. Amb aquests efectes, cada centre ha de mantenir el seu projecte educatiu a disposició de totes les persones membres de la comunitat educativa i facilitar-los-en el coneixement.

ARTICLE 7. CARTA DE COMPROMÍS EDUCATIU

1. En aplicació del projecte educatiu, cada centre ha de formular una carta de compromís educatiu amb les famílies.

2. La carta de compromís educatiu **ha d'expressar els compromisos que cada família i el centre s'avenen a adquirir en relació amb els principis que la inspiren**, i que han de ser els necessaris per garantir la cooperació entre les accions educatives de les famílies i la del centre educatiu en un entorn de convivència, respecte i responsabilitat en el desenvolupament de les activitats educatives.

3. Els compromisos expressats en cada carta **s'entenen en el marc del respecte als drets i les llibertats de les famílies recollits a les lleis i pressuposen el respecte de la família al caràcter propi del centre.**

4. Els **compromisos s'han de referir, com a mínim, al seguiment de l'evolució dels i de les alumnes, a l'acceptació dels principis educatius del centre, al respecte a les conviccions ideològiques i morals de la família en el marc dels principis i valors educatius establerts a les lleis, a l'adopció de mesures correctores en matèria de convivència i a la comunicació entre el centre i la família.**

5. Els **continguts comuns** de la carta de compromís educatiu són elaborats pel centre, en el marc de les orientacions del Departament d'Educació, amb la participació de la comunitat escolar, i són aprovats pel consell escolar. La carta pot incloure **compromisos específics addicionals**, que ambdues parts convinguin en el marc del projecte educatiu i d'acord amb els principis i valors educatius establerts a les lleis, i és revisada periòdicament en els termes i terminis que acordin el centre i el pare, mare o tutor o tutora legal. **L'actualització de la carta s'ha de realitzar, almenys, a l'inici de cada etapa educativa.**

6. La carta de compromís educatiu i les seves modificacions és **signada per la direcció del centre públic o per la persona titular del centre privat concertat o, en el seu nom, per qui disposin les normes d'organització i funcionament del centre, i pel pare, mare o tutor o tutora legal de l'alumne/a.** De la carta signada n'ha de quedar constància documental al centre i a la família.

7. L'aplicació d'aquest article és **preceptiu en els ensenyaments d'educació infantil i en l'educació bàsica**, i aconsellable en la resta d'ensenyaments en què sigui rellevant la implicació de la família en l'educació escolar.

ARTICLE 8. RELACIÓ AMB LA PARTICIPACIÓ DE LA COMUNITAT ESCOLAR

1. Sense perjudici de la participació que s'exerceix a través dels òrgans de participació en el control i gestió dels centres a què fa referència el capítol 4 d'aquest títol, els projectes educatius han de preveure mecanismes de participació de l'alumnat, professorat i famílies en la vida del centre per orientar-la a l'assoliment dels objectius educatius.

ARTICLE 15. ACCIÓ TUTORIAL

1. L'acció tutorial té per finalitat contribuir, en col·laboració amb les famílies, al desenvolupament personal i social de l'alumnat en els aspectes intel·lectual, emocional i moral, d'acord amb la seva edat, i comporta el seguiment individual i col·lectiu de l'alumnat per part de tot el professorat.

2. Les actuacions associades a l'acció tutorial, com a mínim, han de:

- a) Informar les mares, els pares o tutors/es sobre l'evolució educativa dels seus fills i filles, i oferir-los assessorament i atenció adequada.
- b) Facilitar a pares, mares i tutors/es legals l'exercici del dret i el deure de participar i implicar-se en el procés educatiu dels seus fills i filles.

ARTICLE 19. NORMES D'ORGANITZACIÓ I FUNCIONAMENT DEL CENTRE. CONTINGUT

1. En el conjunt de normes d'organització i funcionament del centre s'han de determinar:

d) Les concrecions que escaiguin sobre la participació en el centre dels sectors de la comunitat escolar i sobre l'intercanvi d'informació entre el centre i les famílies, col·lectivament i individualitzadament, així com els mecanismes de publicitat necessaris perquè les famílies puguin exercir el seu dret a ser informades.

2. Les normes d'organització i funcionament poden incloure entre d'altres aspectes, els següents:

a) Determinar òrgans i procediments de participació de la comunitat escolar en el funcionament del centre.

ARTICLE 25. GARANTIES I PROCEDIMENT EN LA CORRECCIÓ DE FALTES GREUMENT PERJUDICIALS PER A LA CONVIVÈNCIA

3. De la incoació de l'expedient la direcció del centre n'informa l'alumnat afectat i, en el cas de menors de 18 anys, també els progenitors o tutors legals.

5. Un cop resolt l'expedient per la direcció del centre, i a instàncies dels progenitors o tutors legals, o de l'alumnat afectat si és major d'edat, el consell escolar pot revisar la sanció aplicada.

Decret 155/2010, de 2 de novembre, de la direcció dels centres educatius públics i del personal directiu professional docent.**ARTICLE 6. FUNCIONS DE DIRECCIÓ PEDAGÒGICA I LIDERATGE**

La direcció dirigeix i lidera el centre des del punt de vista pedagògic. En aquest respecte, li corresponen específicament les funcions següents:

c) Dirigir i assegurar ...**l'aplicació de la carta de compromís educatiu**, a l'aplicació dels plantejaments coeducatius, dels procediments d'inclusió, i de tots els altres plantejaments educatius que tingui incorporats, d'acord amb la seva concreció en el projecte de direcció.

ARTICLE 7. FUNCIONS EN RELACIÓ AMB LA COMUNITAT ESCOLAR

La direcció del centre, com a responsable de l'acció educativa que s'hi du a terme, té les funcions següents específicament relacionades amb la comunitat escolar:

a) Vetllar per la formulació i el compliment de la carta de compromís educatiu del centre..... garantir el funcionament de les vies i els procediments de relació i cooperació amb les famílies, per facilitar l'intercanvi d'informació sobre l'evolució escolar i personal dels seus fills.

f) Establir canals de relació amb les associacions de mares i pares d'alumnes.